

Grobišča pri Humku v Dobovi

Cemeteries at Humek in Dobova (Slovenia)

Tina BERDEN, Primož PAVLIN

Izvleček

V članku so predstavljeni rezultati zaščitnih izkopavanj na zemljišču Antona Humka v Dobovi, kjer so leta 1981 našli 34 grobov. Sodiijo v pozno bronasto dobo, rimsko dobo in zgodnji srednji vek. Iz teh obdobij so v bližini znana še druga najdišča, ki kažejo, da je bilo območje Brežiških vrat gosto poseljeno.

Ključne besede: jugovzhodna Slovenija; Posavje; Dobova; pozna bronasta doba; kultura žarnih grobišč; rimska doba; zgodnji srednji vek; grobišča

Abstract

The article presents the results of rescue excavations in 1981 in Dobova, where 34 graves from the Late Bronze Age, Roman Age, and Early Middle Ages were discovered on the property of Anton Humek. From these periods, other sites in the vicinity are also known. They show us that the area of the natural passage of Brežiška vrata was densely populated.

Keywords: SE Slovenia; Posavje; Dobova; Late Bronze Age; Urnfield Culture period; Roman period; Early Middle Ages; cemeteries

Dobova leži v Posavju, na območju Brežiških vrat, strateškega prehoda med predalpskim območjem in Panonsko nižino (*sl. 1*).

V začetku maja leta 1981 so pri izkopu gradbene jame za hišo Antona Humka na parceli št. 130/1 k. o. Mihalovec¹ (*sl. 2*) našli 34 skeletnih grobov. Za dogodek je izvedel takratni kustos Posavskega muzeja v Brežicah Mitja Guštin, ki mu je lastnikova hči predala lonček, okrašen z valovnico (*t. 1: 1*), in človeške kosti. Kasnejša antropološka analiza teh kosti je pokazala, da so uničili tri grobove (gr. 1–3; *sl. 3*); četrti grob (gr. 4; *sl. 3*) sta Guštin in Jože Lorber izkopala 7. maja 1981. Z nadaljnji izkopavanji, ki so trajala od 31. julija do 25. avgusta istega leta, so na tej parceli odkrili še 28 rimskodobnih in zgodnesrednjeveških skeletnih in žganih grobov (gr. 5–31; *sl. 3*). Izkopavanja so zaključili s sondiranjem v sadovnjaku na sosednji,

južno ležeči parceli št. 132/2 k. o. Mihalovec (*sl. 2*), lastnice Anice Urek, kjer so odkrili še en skeletni grob (gr. 32; *sl. 3*). Po pripovedovanju domačinov so tu pri kopanju jam za sadna drevesa našli tudi na več žganih grobov, ki so jih uničili. Žgani grob 33 (*sl. 3*) je bil odkrit naknadno, 10. oktobra 1981, med sondiranjem na jugozahodnem delu vzhodno ležeče parcele št. 131/2 k. o. Mihalovec (*sl. 2*), lastnika Vlada Vučanjka.²

Prvi podatki o grobišču so bili kmalu objavljeni,³ v diplomski nalogi ga je predstavila Petra Turk,⁴ ostale objave pa ga delno objavljajo⁵ ali zgolj navajajo v sklopu širših pregledov.⁶

² Guštin 1982a.

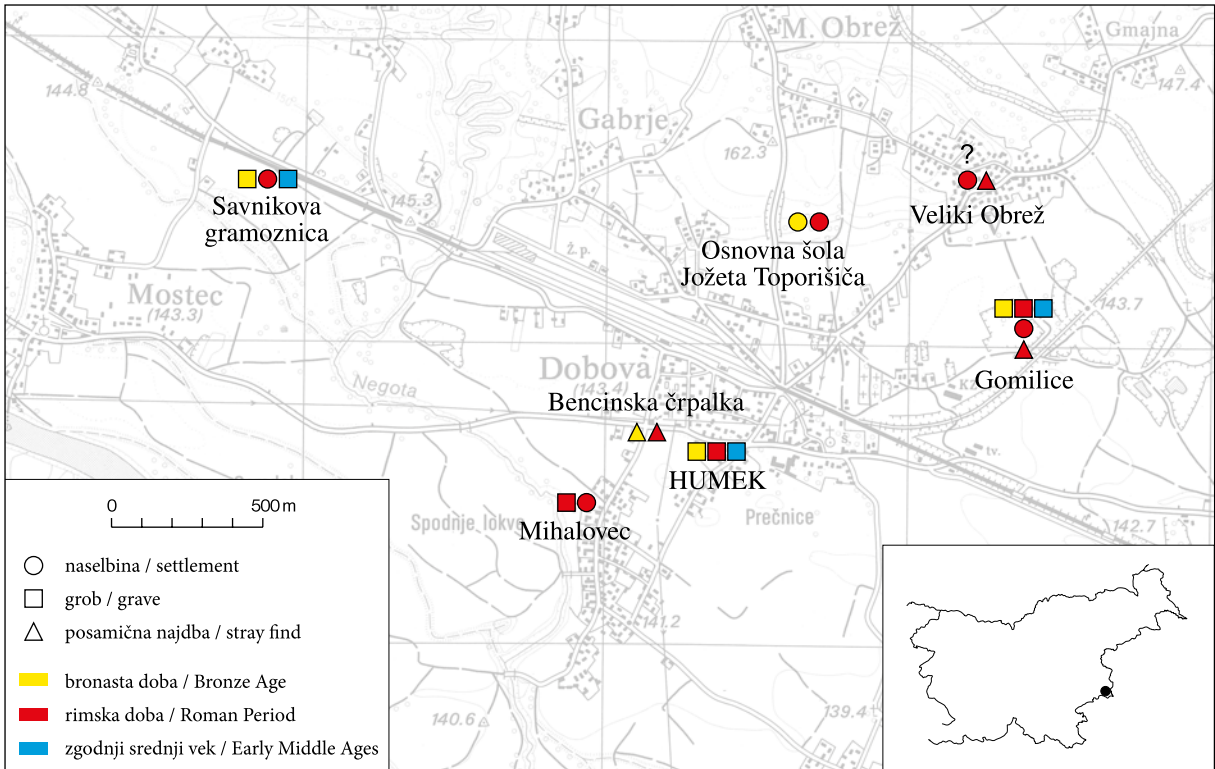
³ Guštin 1982a.

⁴ Turk 2005.

⁵ Teržan 1995, sl. 27; Bitenc, Knific 2001, kat. št. 283; Knific 2002, 123.

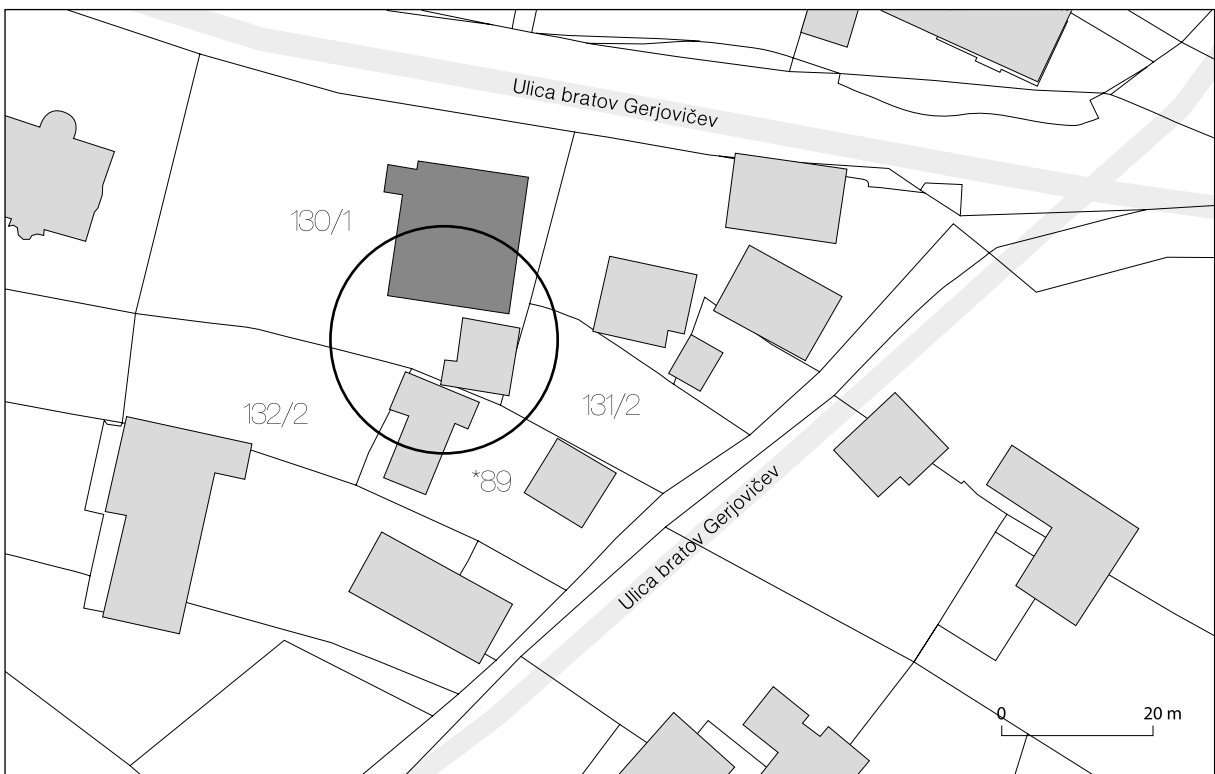
⁶ Guštin 1985, 148; Guštin 1990; Grosman 1996, 64, 65.

¹ Danes gostilna Humek, Ulica bratov Gerjovičev 32.

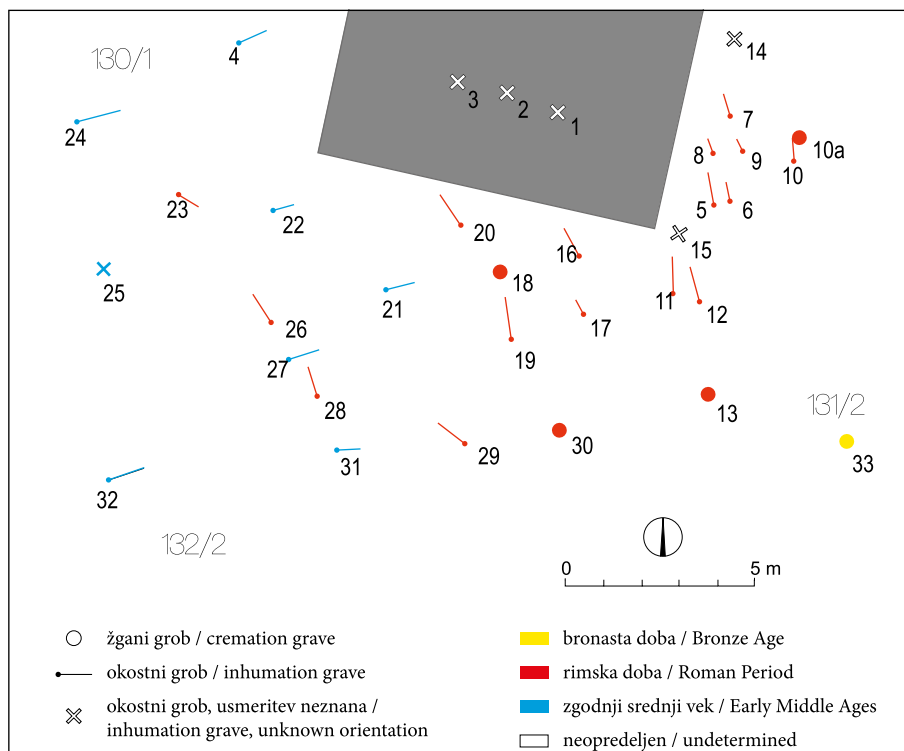
Sl. 1: Bronastodobna, rimskodobna in zgodnesrednjeveška najdišča v Dobovi in okolici.

Fig. 1: Bronze Age, Roman and Early Medieval sites in Dobova and its surroundings.

Sl. 2: Dobova - Humek. Območje arheoloških raziskav iz leta 1981.

Fig. 2: Dobova - Humek. The area of archaeological research in 1981.

Sl. 3: Dobova – Humek. Lega grobov na leta 1981 izkopenem območju.

Fig. 3: Dobova – Humek. The location of the graves in 1981 excavated area.

GROB IZ POZNE BRONASTE DOBE

Žgani grob 33 je bil odkrit med sondiranjem na jugozahodnem delu parcele št. 131/2 k. o. Mihalovec (sl. 2). Njegova mikrolokacija ni bila natančneje zabeležena (sl. 3).

Glinasta žara s pridatki je bila položena v preprosto, v tlorisu ovalno grobno jamo velikosti 60 × 70 cm (sl. 4). Del žganine je bil v žari, del je bil raztresen po dnu grobne jame. Vrh grobne jame je bil 45 cm, dno pa 90 cm pod površjem.

Zaradi premajhnih drobcev sežganih kostnih ostankov antropološke analize ni bilo mogoče izvesti; glede na grobne pridatke gre za ženski grob.

Grobni pridatki

Vsi predmeti iz groba so polomljeni oziroma poškodovani. Nošo pokojnice so sestavljali dva narebrena trakasta obsenčna obročka z zoženim srednjim delom (t. 8: 8-12), vsaj pet ovratnic s spiralno uvitimi konci, od katerih ima ena rombast (t. 9: 22-26), ostale pa okrogel presek (t. 9: 1-21), dve trakasti oz. cevasti narebreni narokvici (t. 8: 6,7), dve trakasti zapestnici (t. 8: 17-19) in dva gumba (t. 8: 14,15).

Datacija

Najbližjo primerjavo za grob najdemo na bližnjem grobišču Na Gomilicah v Dobovi, kjer so bili v grobu 289 ovratnice z uvitima koncema okroglega in rombičnega preseka in obročki, vdeti v niz osmic, ta pa pritrjen na telo ovratnice rombičnega preseka. Od drugih pridatkov se pojavljajo še narebren, v sredini stanjšan trakast obsenčni obroček in kalotasti gumbi.⁷ V nasprotju z ovratnicami iz groba 33 so ovratnice okroglega preseka iz groba 289 Na Gomilicah neokrašene. Tudi v tem grobu so predmeti večinoma razlomljeni oz. poškodovani.

Enak okras smrekove vejice, kot je na ovratnicah iz groba 33 pri Humku (sl. 5: 3a,8a,11a,18a; t. 9: 3,6-9,11,12,18), je tudi na dveh fragmentih ovratnic(e) okroglega preseka v grobu 3 z grobišča na dvorišču SAZU v Ljubljani, ki ga je Stane Gabrovec opredelil v stopnjo Ljubljana Ia.⁸ Tudi okras je izdelan v enaki tehniki, v kovino je bil zasekan. Skupen pa jima je še kalotast gumb.⁹

Odlično primerjavo za komplet ovratnic najdemo na slovenskem ozemlju v prvem depozu s

⁷ Stare 1975, t. 40: 7; 41: 4,5,12.

⁸ Gabrovec 1975, 342-343; razpr. 1.

⁹ Stare 1954b, 21, 22, t. 7: 5,6,8.

Sl. 4: Dobova - Humek. Grob 33.
Fig. 4: Dobova - Humek. Grave 33.

Kanalskega Vrha (sl. 6).¹⁰ Med nakitom iz tega depoja je šest ovratnic iz bronaste žice okroglega preseka¹¹ in ena rombičnega preseka – na to so pritrjeni obročki, ki visijo na tanki žici, oblikovani v niz zaporednih osmic, enako kot v grobu 289 iz Dobove. Vse ovratnice imajo razmeroma velike sploščene spiralno oblikovane zaključke in so okrašene. Na vseh, ki imajo okrogel presek, je okras v obliki smrekove vejice, izdelan v enaki tehniki kot na ovratnicah iz groba 33 pri Humku in groba 3 z dvorišča SAZU, in snopov prečnih vrezov, ki so bolj gosti kot na odlomku ovratnice na sl. 5: 18 in t. 9: 18. Ovratnice so različnih velikosti in so sestavljale komplet. Poleg teh je v depoju tudi kalotast gumb.¹² Depo je Peter Turk uvrstil v svoj tretji horizont, tj. v obdobje oz. čas Ha B1–Ha B2 oz. okvirno v čas 10. st. pr. n. št.¹³

Podobne ovratnice najdemo še v depoju Ol-tárc-Márki hegyröl iz Železne županije na Madžarskem. Šest jih je izdelanih iz bronaste žice različnih debelin (4–8 mm) in imajo razmeroma velike sploščene spiralno oblikovane zaključke, pet od njih je okrašenih, v štiri je zasekan tudi motiv smrekove vejice.¹⁴ Poleg teh sta v depoju še dve ovratnici s sploščenima spiralno uvitima koncema, ena je v srednjem delu odebeljena, druga je psev-

dotordirana.¹⁵ V depoju so predmeti iz časovnega razpona Ha A1 do Ha B1.¹⁶

Obema depojema skupni kategoriji predmetov so še okrasne plošče¹⁷ in obroči z vidnim mestom ulivanja.¹⁸

Okras zasekanih smrekovih vejic in prečnih vrezov je tudi na dveh ovratnicah s kavljastima zaključkoma iz novega, delno ohranjenega depoja iz Zvolna na Slovaškem. Ohranjeni del depoja sestavlja pet ovratnic in dve sekiri. Datiran je v Ha B1.¹⁹

Drugače od ovratnic iz grobov so primerki iz depojev ohranjeni v celoti oz. so le neznatno poškodovani.

Na grobišču Na Gomilicah v Dobovi so fragmenti gladkih, neokrašenih ovratnic okroglega preseka s spiralno uvitima koncema še v grobovih H in 305.²⁰ Grobovoma 289 in H so skupni še obročki,²¹ narokvice, izdelane v predrti tehniki,²² kalotasti gumbi,²³ saltaleoni²⁴ in obeski.²⁵ Od naštetih predmetov najdemo v grobu 305 kalotaste gume.²⁶ Ti so še v grobovih G, 6, 123 in 226.²⁷ Grobovi G, H, 6 in 305 so uvrščeni v drugo fazo po kronološki razdelitvi, ki jo je za to grobišče predlagala skupina italijanskih arheologov leta 1990.²⁸

Grobišče v Dobovi je leta 1978 kronološko prvi poskušal razčleniti Janez Dular, ki je grobove razdelil v štiri dokaj dobro ločene kombinacijske skupine in jih izenačil s štirimi časovnimi horizonti (Dobova I–IV = Ha A1–Ha B2).²⁹ Ker so v njegovi prvi skupini zastopani predvsem grobovi z značilnimi ženskimi pridatki, v drugi pa moški pokopi, se je vprašal, ali mu je v okviru starejšega obdobja kulture žarnih grobišč (Ha A) uspelo s kombinacijsko metodo razčleniti grobove le po spolu ali pa so v prvi skupini združeni starejši, v drugi pa mlajši pokopi.

¹⁵ Tarbay 2017, 76, sl. 12: 21,22.

¹⁶ Tarbay 2017, 89–90.

¹⁷ Žbona-Trkman, Bavdek 1995–1996, 61, t. 96: 5–9; 164: 1–5; Tarbay 2017, 78, 88, sl. 17: 50,51.

¹⁸ Žbona-Trkman, Bavdek 1995–1996, t. 103: od 59 do 107: 120; 166: 32–37; 167; Tarbay 2017, 78, sl. 14: 42.

¹⁹ Ožd'áni, Ušiak, Zachar 2007, sl. 4: 1,2.

²⁰ Stare 1975, t. 3: 1–10; 44: 2–12.

²¹ Stare 1975, t. 41: 4; t. 3: 3.

²² Stare 1975, t. 40: 15–18; t. 3: 8.

²³ Stare 1975, t. 41: 12; t. 3: 10.

²⁴ Stare 1975, t. 41: 2; t. 3: 5.

²⁵ Stare 1975, t. 40: 8–14; t. 3: 6.

²⁶ Stare 1975, t. 44: 4,5.

²⁷ Stare 1975, t. 2: 6a–d,7; 5: 7; 21: 1; 31: 5.

²⁸ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 193–195.

²⁹ Dular 1978.

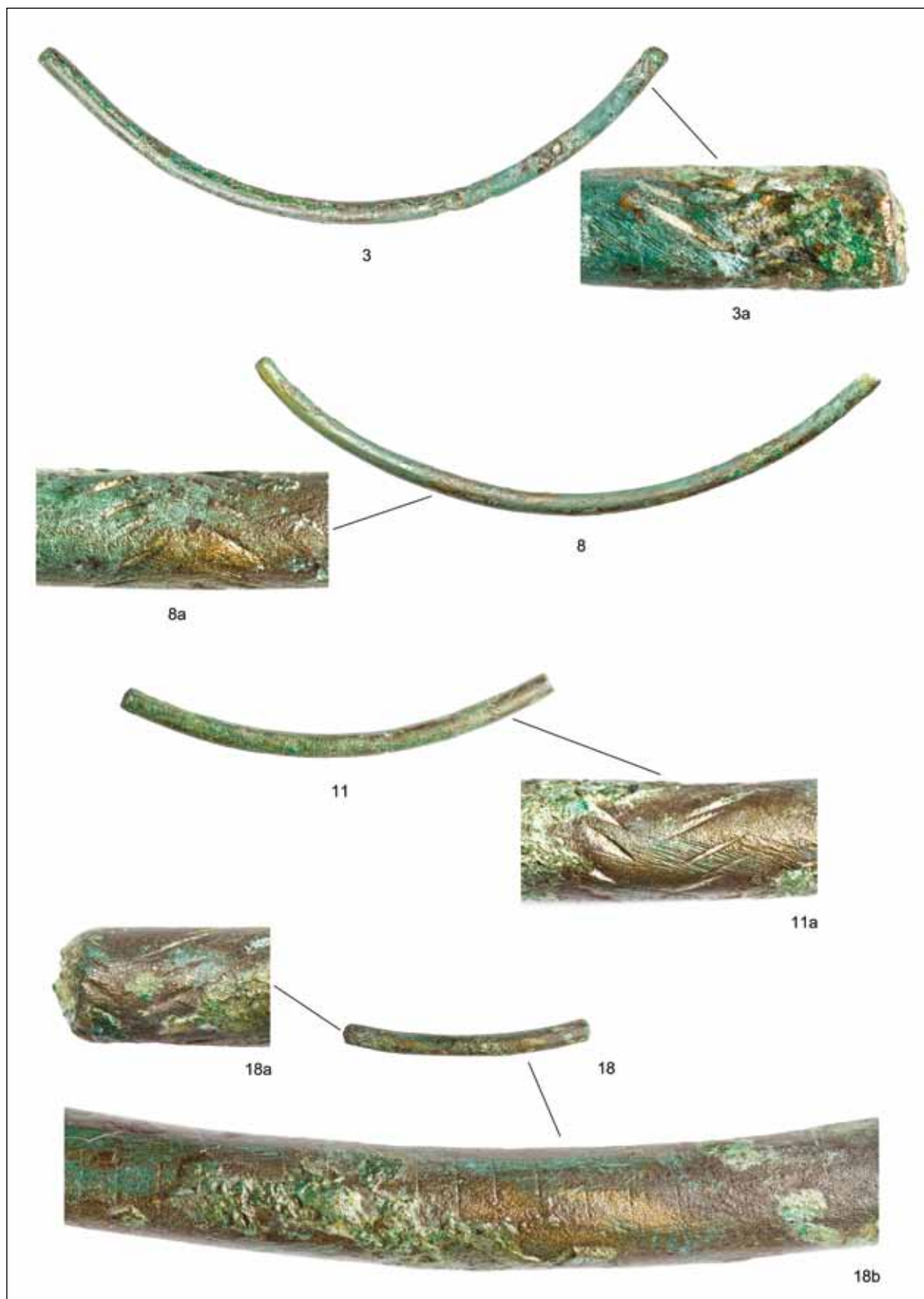
¹⁰ Žbona-Trkman, Bavdek 1995–1996, 34, 35; t. 97: 10 do 99: 17; 163: 1–9.

¹¹ Debelina žice je 4–5 mm.

¹² Žbona-Trkman, Bavdek 1995–1996, 35, t. 99: 21; 165: 1.

¹³ Turk 1996, 113.

¹⁴ Tarbay 2017, 76, od sl. 9: 16 do 11: 20; 12: 23.

Sl. 5: Dobova - Humek. Grob 33. Detajli okrasa na ovrtnicah (t. 9: 3,8,11,18). M. = 1:1; detajli 5:1.

Fig. 5: Dobova - Humek. Grave 33. Details of the decoration on the necklaces (Pl. 9: 3,8,11,18). Scale = 1:1; details 5:1.

Sl. 6: Kanalski Vrh I. Rekonstruirani komplet ovratnic. M. = 1:2 (po: Žbona-Trkman, Bavdek 1995–1996).

Fig. 6: Kanalski Vrh I. Reconstructed set of necklaces. Scale = 1:2 (after: Žbona-Trkman, Bavdek 1995–1996).

Tako kot Dular so tudi italijanski arheologi izluščili štiri serije oz. faze in jih poimenovali Dobova I–IV. Po številu tipov je najbolje zastopana druga faza, v kateri je zajeta večina kovinskih predmetov, tudi iz groba 289. Avtorji raziskave so gradivo druge faze opredelili v Ha B1. Starejše gradivo, gradivo I. faze, ki izvira iz treh grobov, je hipotetično uvrščeno v Ha A2. Gradivo III. in IV. faze predstavlja keramika, razen igle z uvito glavico in fibule očalarke z osmico. Opredeljeno je v Ha B2 in Ha B3. V primerjavi z Dularjem, ki je postavil začetek pokopavanja Na Gomilicah v Ha A1, se je to po mnenju italijanskih arheologov začelo v Ha A2 in trajalo do konca kulture žarnih grobišč.³⁰

Dvom o začetku grobišča Na Gomilicah v stopnji Ha A1 je izrazila tudi Biba Teržan. Na podlagi trapezoidnih antropomorfnih in lunarnih obeskov ter

ovratnic z rombastim presekom in setov ovratnic, ki so značilni za mlajšo kulturo žarnih grobišč, je verjetni začetek grobišča postavila v Ha A2 oz. na prehod Ha A2/Ha B1.³¹

Časovno opredelitev Dularjeve druge faze grobišča Na Gomilicah v Ha A2 pa je problematiziral Peter Turk na podlagi ugotovitve, da imajo igle s čebulasto glavico in odebeljenim okrašenim vratom precej širši razpon od Ha A2.³²

Na Gomilicah so odlomki gladkih ovratnic rombičnega preseka zastopani še v grobovih 6, 36, 64, 284 in 305,³³ ki so z izjemo groba 284 datirani v drugo fazo po italijanski kronološki členitvi (Ha B1).³⁴ Teržanova v bronastih ovratnicah rombičnega preseka vidi predhodnice železnih ovratnic takega

³¹ Teržan 1995, 338–339; Teržan 1999, 138.

³² Turk 1996, 119–120.

³³ Stare 1975, t. 5: 8; 10: 9; 14: 5; 42: 11; 44: 8.

³⁴ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, sl. 78.

³⁰ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, sl. 78.

preseka, ki so značilen pojav na začetku železne dobe v jugovzhodnih Alpah.³⁵

Narebrene, v sredini stanjšane trakaste obsenčne obročke najdemo Na Gomilicah v grobovih 6, 180, 243, 250, 259, 266 in 283.³⁶ Grob 6 je datiran v drugo fazo po italijanski kronološki členitvi grobišča, grobova 250 in 283 pa v tretjo (Ha B2),³⁷ medtem ko so v grobovih 180, 259 in 266 edini pridatek.

Odlomka narebrenih narokvic (*t.* 8: 6,7) pripadata dvema primerkoma. Ker je na vsakem odlomku ohranjen le en prvotni rob, ni mogoče z gotovostjo reči, ali je šlo za ožjo, trakasto, oz. širšo, cevasto narokvico. Narokvice (nekateri jih imenujejo tudi manšete) so razširjene od Črnega morja do vzhodne jadranske obale. V Romuniji najstarejša narebrena narokvica izvira iz srednjebronastodobnega groba, sicer pa so značilen inventar v grobovih in depojih stopnje Ha A1.³⁸ Na Glasincu so prisotne v grobovih Iib. in III. faze.³⁹ Na vzhodni jadranski obali jih srečamo v poznobronastodobnih grobovih pri Dalmatih⁴⁰ in Liburnih⁴¹ ter v grobovih prve faze železne dobe pri Histrih.⁴² Srečamo jih še v Makedoniji, kjer so element noše prve stopnje železne dobe.⁴³

Fragmentirana amfora (*t.* 8: 2) je okrašena s pasom vzporednih kanelur pod vratom in z nizom trikotnikov na največjem obodu, izdelanih v motivu smrekove vejice, podobno kot na žičnih ovratnicah okroglega preseka s spiralastima zaključkoma. Po obliki in velikosti podobne amfore so Na Gomilicah v grobovih E, 7, 14 in 119.⁴⁴ Imajo gladko površino, z izjemo amfore iz groba 7, ki jo pod vratom krasi pas vzporednih kanelur, tako kot primerek iz groba 33 pri Humku. Vsi naštetih grobovi sodijo v tretjo fazo po italijanski kronološki členitvi (Ha B2).⁴⁵ Sicer pa so amfore, okrašene s pasom kanelur, še v grobovih 98, 237, 245, 280, 347 in 363.⁴⁶ Grobova 245 in 280 sta datirana v fazo III, grobova 237 in

363 pa v fazo IV.⁴⁷ Starejše so s pasom kanelur okrašene amfore s slavonskega grobišča Slatina. Amfori iz groba 33 pri Humku primerljive najdbe zasledimo v grobovih 4, 20, 25 in 38 iz Slatine.⁴⁸ Vsi štirje grobovi so datirani v Ha A2, za grob 20 je na voljo tudi kalibriran radiokarbonski datum človeške kosti: 1σ 1100–1003 pr. n. št., 2σ 1127–931 pr. n. št.,⁴⁹ ki nakazuje, da so bile tovrstne amfore v uporabi tudi v Ha B1.

Glinasta vretenca (*t.* 8: 4) različnih oblik so Na Gomilicah v Dobovi v grobovih 1, 4, 6, 64, 202 in 348.⁵⁰ V grobovih 1, 4 in 64 je po eno vretenca, v grobovih 6 in 348 po dva, v grobu 202 pa je vretenca edini pridatek. Vretenca bikonične oblike so v grobovih 6, 64 in 202. Grobova 6 in 64 sta datirana v drugo fazo (Ha B1).⁵¹

Analiza pridatkov v grobu 33 pri Humku kaže, da ga lahko datiramo v 10. st. pr. n. št.

Z analizo sestavov poznobronastodobnih grobov iz Dobove in Ruš ter s Pobrežja je Teržanova ugotovila, da sta bila pogrebni ritual in pokop umrlega strogo določena.⁵² Oblika in vsebina groba sta imeli označevalno funkcijo, tako glede na spol pokopanega kot na njegov družbeni položaj. Na vseh treh grobiščih je ugotovila dve ravni družbene diferenciacije. Osnovna raven se kaže v vsebini grobov. Del grobov vsebuje keramične posode in bronaste pridatke, del samo keramične posode, del grobov je brez pridatkov. Druga raven diferenciacije se pokaže predvsem v okviru skupine grobov s kovinskimi pridatki. Za žensko nošo je značilen obročast nakit, ki se pojavlja v treh različnih skupinah oz. kompletih (noše II–IV), četrta skupina pridatkov v ženskih grobovih je raznovrstna (noša V).⁵³ Osamljeni grob pri Humku z vretencem, gumbkom in gumbom ter obročkom, obsenčnim obročkom, zapestnico in ovratnico lahko uvrstimo v 1. ženski komplet oz. nošo II v Dobovi, katere označevalni predmet je ovratnica. Od vseh 13 grobov, ki so na grobišču Na Gomilicah po vsebini uvrščeni v nošo II, pa le grob 289 vsebuje več kategorij predmetov. Kategorij, ki jih v grobu 33 ni, so obeski, fibula, spiralne cevčice in steklena jagoda, prisotna pa je vretenca, ki ga ni v grobu 289.

³⁵ Teržan 1995, 339, op. 46.

³⁶ Stare 1975, t. 5: 6; 25: 8,9; 33: 7; 35: 4,5; 36: 9; 36: 11; 42: 8.

³⁷ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, sl. 78.

³⁸ Petrescu-Dîmbovița 1998, 183, od t. 158: 2262 do 160: 2319.

³⁹ Drechsler-Bižić 1983, 263, t. 39: 3; Čović 1965, 64, sl. 2; t. 2: 2; Čović 1983, 424, sl. 28: 10; t. 62: 7.

⁴⁰ Batović 1983, 339 s, sl. 21: 11; t. 48: 17,18.

⁴¹ Batović 1983, 311, sl. 20: 16; t. 44: 13–15; Blečić Kavur 2014, 82, sl. 19: 2,3,9; 46.

⁴² Mihovilić 1972, 46, t. 8: 5–7; 13: 5; Mihovilić 2001, 56 s; Mihovilić 2013, 134, sl. 75.

⁴³ Garašanin 1983, 792, t. 109: 9,10.

⁴⁴ Stare 1975, t. 2: 2; 4: 2; 7: 11; 20: 4.

⁴⁵ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, sl. 78.

⁴⁶ Stare 1975, t. 17: 6; 32: 1; 34: 3; 42: 4; 50: 6; 51: 5.

⁴⁷ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, sl. 78.

⁴⁸ Ložnjak Dizdar et al. 2018.

⁴⁹ Ložnjak Dizdar et al. 2018, 125.

⁵⁰ Stare 1975, t. 3: 13; 4: 6; 5: 10; 14: 1; 29: 11; 53: 3,4.

⁵¹ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, sl. 78.

⁵² Teržan 1995, 339; Teržan 1999, 114.

⁵³ Teržan 1995, sl. 12; 13; Teržan 1999, sl. 10; 11.

GROBOVI IZ RIMSKE DOBE

Rimskemu obdobju pripada 20 grobov (gr. 5–13, 16–20, 23, 26, 28–30), ki so zgoščeni na vzhodnem delu raziskanega območja (sl. 3).

Grobovi so žgani (sl. 7) in skeletni (sl. 8). Žgani so štirje, opazna sta dva načina pokopa – z žganim, raztreseno po dnu grobne jame (gr. 10a), ali položeno v keramično žaro in raztreseno po dnu grobne jame (gr. 13, 18, 30).

Usmeritev skeletnih grobov je J–S z rahlim odklonom proti JV–SZ. Odstopa grob 23, ki je usmerjen SZ–JV.

Pojavljajo se tri variante pokopa – truplo položeno v grobno jamo (gr. 5, 7, 8, 10–12, 17, 19, 20, 26, 28, 29), truplo položeno na leseno desko in nato položeno v grobno jamo (gr. 6, 16, 23) ter pokop v krsti (gr. 9).

Na območju današnje Dolenjske ima žgan pokop še prazgodovinsko tradicijo,⁵⁴ medtem ko se je skeletni tu uveljavil v 4. st.⁵⁵ Enaka lončka iz žganega groba 18 (t. 4: 8) in skeletnega otroškega groba 17 (t. 3: 4) kažeta na možnost sočasnega obstoja obeh načinov pokopa med 2. in 3. st. n. št.

Antropološke analize ostankov skeletov (sl. 9) so pokazale, da gre v sedmih primerih za pokope žensk v odrasli in zreli dobi (gr. 5, 7, 10, 11, 16, 19 in 29), v štirih primerih za mlade, odrasle ali zrele moške (gr. 12, 20, 26 in 28) in v petih primerih za otroke v starosti od okrog 6 mesecev do 5 let (gr. 6, 8, 9, 17 in 23). Kostni ostanki iz treh žganih grobov antropološko niso bili določljivi (gr. 10a, 13, 18); v četrtem (gr. 30) je bila pokopana odrasla oseba. Popolna odsotnost ostarelih (*senilis*) kaže, da populacija z obravnavanega grobišča ni dosegala starosti, višjih od 60 let.

Grobni pridatki

Grobne pridatke v obliki noše ali predmetov, položenih v grobno jamo, ima osem grobov – trije žgani (gr. 13, 18 in 30) in pet skeletnih (gr. 6, 9, 10, 12 in 17).

Sedem grobov – en žgani (gr. 10a) in šest skeletnih (gr. 5, 11, 12, 20, 26 in 28) – ima v zasutju črepinje rimskodobne lončenine, morda povezane z obredi libacije in pogrebnih gostij na pokopališču (*silicernium, cena novendialis*)⁵⁶ ali pa so ostanek uničenih grobov.

⁵⁴ Knez 1968, 222, 224.

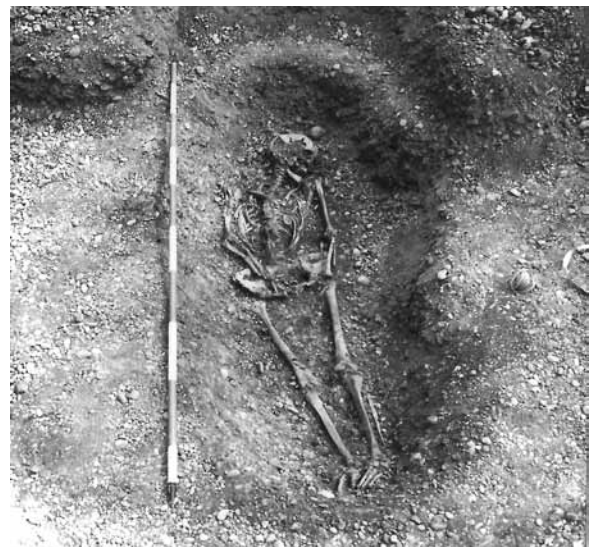
⁵⁵ Knez 1968, 232.

⁵⁶ Toynebee 1971, 5; Lindsay 2000, 167.

Sl. 7: Dobova – Humek. Grob 13.

Fig. 7: Dobova – Humek. Grave 13.

Sl. 8: Dobova – Humek. Grob 19.

Fig. 8: Dobova – Humek. Grave 19.

Starost Age	Moški Male	Ženska Female	Nedoločljivo Indeterminate
<i>infans</i>			5
<i>juvenis</i>	1		
<i>adultus</i>	2	6	1
<i>maturus</i>	1	1	
nedoločljivo indeterminate			3
Σ	4	7	9

Sl. 9: Dobova – Humek. Rimskodobni grobovi. Antropološka analiza..

Fig. 9: Dobova – Humek. Roman graves. Anthropological analysis.

Fibule se pojavljajo v treh grobovih – moškem, ženskem in spolno neopredeljivem. Glede na njihovo številnost izstopa žarni grob 18, ki jih je vseboval pet. Bronasto fibulo z lokom, okrašenim z obročkom z dvema rogljema (*t. 4: 1*), lahko uvrstimo v skupino noriško-panonskih fibul s krilci,⁵⁷ natančneje v tip A 238 q po Garbschu⁵⁸ iz prve polovice 2. st.⁵⁹ Dolgo bronasto fibulo s trikotno predrto nogo in dvema ovalnima gumboma na loku (*t. 4: 2*) lahko uvrstimo v skupino noriško-panonskih fibul z dvema gumboma,⁶⁰ v tip A 236 f po Garbschu,⁶¹ ki je bil v modi v sredini in drugi polovici 1. st.⁶² Glede na pravilo nošenja noriško-panonskih fibul v paru⁶³ bi v ta tip fibul pogojno lahko uvrstili tudi del loka in peresovine slabo ohranjene druge fibule iz tega groba (*t. 4: 4*). Majhno fibulo z visoko in kratko nogo ter visokim lokom z gumbkom (*t. 4: 3*) lahko uvrstimo v skupino močno profiliranih fibul.⁶⁴ V našem primeru gre za dvodelno močno profilirano fibulo tipa 84 po Almgrenu.⁶⁵ Jobst fibule te vrste datira v drugo polovico 2. in začetek 3. st.⁶⁶ Gugl pa njihov pojav postavlja že v prvo polovico 2. st.⁶⁷ V ta tip fibul bi pogojno lahko uvrstili tudi del loka in peresovine slabo ohranjene druge fibule iz omenjenega groba (*t. 4: 5*).

Žarni grob 30 je vseboval fragment deformiranega predmeta, domnevno noge in dela loka fibule (*t. 7: 1*). Glede na obliko noge in gumbek na njenem koncu gre morda za katero izmed različic noriško-panonskih fibul z dvema gumboma iz 1. in 2. st.⁶⁸

Mladenci iz groba 12 je ob pokopu nosil obročasto fibulo z zavitimimi konci (*t. 1: 5*). Gre za dolgoživo obliko fibul,⁶⁹ ki je bila del moške⁷⁰ in verjetno vsaj sporadično tudi ženske noše⁷¹ iz 3. in 4. st.,⁷² morda še prve polovice 5. st.⁷³

Železni prstan s prispajkano ovalno čelno razširitvijo z manjkajočim polnilom iz istega groba (*t. 1: 6*) se oblikovno nekoliko razlikuje od standardnih oblik rimskodobnih prstanov.⁷⁴ Še najboljšo analogijo mu najdemo na grobišču v Augstu, kjer Martin tovrstne prstane datira v drugo polovico 4. st.,⁷⁵ medtem ko jih Riha datira veliko širše, v pozno antiko.⁷⁶

Morda bi med prstane lahko uvrstili tudi masiven bronasti obroček ovalnega preseka iz žarnega groba 18 (*t. 4: 6*). Okrogli prstani različnih prerezov so bili razmeroma priljubljena oblika nakita, ki je bil v uporabi med drugo polovico 1. st. pr. n. št. in prvo polovico 5. st.⁷⁷

Bronasti trakasti zapestnici z nesklenjenimi konci iz otroškega groba 17 (*t. 3: 2,3*) sta ponovno uporabljena obsenčna obročka iz obdobja kulture žarnih grobišč. Enak nakit je bil najden v brona-stodobnem grobu 33 (*t. 8: 8-12*) in na nekropoli Na Gomilicah v Dobovi.⁷⁸

Ženski grob 10 je vseboval ogrlico, sestavljeno iz 60 bikoničnih, diskastih in sodčastih steklenih jagod temno rjave, rjavorumene, prozorne do rumene, temno modre in temno zelene barve (*t. 2: 3*). Nakit iz steklenih jagod ima izjemno dolgo tradicijo, zato je časovno težko opredeljiv. Diskaste in sodčaste jagode različnih barv se na Dolenjskem pojavijo že v starejši železni dobi,⁷⁹ medtem ko naj bi bikonične jagode prišle v modo s prihodom Rimljanov⁸⁰ oziroma v 4. st.⁸¹

Obročasti žičnati uhani z obeskom in brez zanke za zapenjanje iz istega groba 10 (*t. 2: 1,2*) imajo na obesku po eno rjavo kapljičasto jagodo in tri zelene prizmatične jagode, zelo podobne jagodama iz otroškega groba 17 (*t. 3: 5,6*). Riha kapljičaste jagode povezuje s pozno antiko.⁸² Prizmatične jagode se na Dolenjskem pojavijo že v starejši železni dobi.⁸³ Njihova uporaba se nadaljuje v rimski dobi, saj so bile odkrite tudi v Levakovi jami pri Šutni, kjer so datirane v obdobje med 1. in 4. st.,⁸⁴ in v Ribnici, kjer so datirane v drugo polovico 3.

⁵⁷ Almgren 1923, 108–109; t. 11: 238.

⁵⁸ Garbsch 1965, 49–77.

⁵⁹ Garbsch 1965, 69–70; Garbsch 1985, sl. 5.

⁶⁰ Almgren 1923, 109, t. 11: 236.

⁶¹ Garbsch 1965, 26–49.

⁶² Garbsch 1965, 35–36; Garbsch 1985, sl. 4.

⁶³ Almgren 1923, 109; Garbsch 1965, 77–79.

⁶⁴ Almgren 1923, 34–47.

⁶⁵ Almgren 1923, 39–44, t. 4: 84.

⁶⁶ Jobst 1975, 23, 40–41.

⁶⁷ Gugl 2008, 38.

⁶⁸ Garbsch 1965, 26–49.

⁶⁹ Ne glede na oblikovno podobnost ne gre za tipološke naslednice t. i. omega fibul (Riha 1979, 208), kot so predvidevali v preteklosti (Jobst 1975, 125).

⁷⁰ Riha 1979, 208–209.

⁷¹ Jobst 1975, 125.

⁷² Jobst 1975, 25, 125; Riha 1979, 205, 208, 209.

⁷³ Höck 2013, 338, 352, sl. 4.

⁷⁴ Guiraud 1989.

⁷⁵ Martin 1991, 21, sl. 10: 25.

⁷⁶ Riha 1990, 29, t. 66: 2791.

⁷⁷ Guiraud 1989, tip 8, 196–197, 203.

⁷⁸ Stare 1975, t. 25: 8,9; 33: 7; 35: 4,5; 36: 9,11; 42: 8.

⁷⁹ Križ, Turk 2003, 72; Križ 2004, 13; Lazar I. 2004, 14.

⁸⁰ Riha 1990, 86.

⁸¹ Jovanović 1978, 44.

⁸² Riha 1990, 87.

⁸³ Križ, Turk 2003, 72; Križ 2004, 13; Bakarić, Križ, Šouflek 2006, 122; Križ, Guštin 2015, 50.

⁸⁴ Guštin 1976, t. 4: 2.

st.⁸⁵ Takšni uhani predstavljajo priljubljeno obliko rimskodobnega nakita, dostopnega vsem slojem prebivalstva,⁸⁶ in so datirani v 4. st.⁸⁷

Žarni grob 18 je vseboval tri železne žeblje pravokotnega preseka (*t. 4: 10–12*), dele neohranjenega lesenega (?) predmeta ali konstrukcije.

Trebušasta žara z rahlo izvihanim robom ustja iz groba 18 (*t. 4: 7*) oblikovno spominja na lonec iz groba 1 iz Drage pri Beli Cerkvi, datiran v 1. in 2. st.⁸⁸

Skledasta žara s koleščkanim okrasom iz žarnega groba 13 (*t. 2: 9*) sodi v skupino t. i. rdeče panonske žigosane keramike.⁸⁹ Oblikovno spominja na skledo iz Neviodonuma⁹⁰ in na skledi iz Carnuntuma iz obdobja med 1. st. in prvo polovico 3. st.⁹¹ Glede na okras koleščkanja, ki naj bi prevladal v začetku 3. st.,⁹² žaro in grob lahko datiramo v 3. st.

Krožnik iz žarnega groba 18 (*t. 4: 9*) z enostavnim, rahlo uvihanim ustjem spada med krožnike tipa K1 po Krajšku in Stergarju,⁹³ ki so bili v uporabi med sredino 1. st.⁹⁴ in vsaj 3. stoletjem.⁹⁵

Lončka iz otroškega skeletnega groba 17 (*t. 3: 4*) in žarnega groba 18 (*t. 4: 8*) spominjata na majhne lončke z Beletovega vrta,⁹⁶ ki so bili kot del pivskega servisa v funkciji čaše in v kombinaciji z lonci s cilindričnimi vratovi v uporabi med klavdijskim obdobjem in sredino 2. st.,⁹⁷ ter na lonček iz Drage pri Beli Cerkvi iz 1. in 2. st.⁹⁸ Obdobje uporabe tovrstnih lončkov lahko, glede na pridani novc v grobu 17, raztegnemo še v 3. st.

Prisotnost novcev v moškem grobu 12 (*t. 1: 4*) in otroškem grobu 17 (*t. 3: 1*) kaže na obstoj tradicije pridajanja novcev pokojnikom kot plačila Haronu pri prevozu čez Stiks v onstranstvo (t. i. *viaticum*).⁹⁹ Mladeniču iz groba 12 so novc Konstantina I. verjetno položili v usta ali na njih, otrok iz groba 17 pa je Galijenov novc držal v desnici.

⁸⁵ Petru S. 1961, sl. 2: 6; Petru P. 1969, 39, t. 20: 6; Lazar I. 2004, sl. 35.

⁸⁶ Jovanović 1978, 35.

⁸⁷ Martin 1991, 22; Milovanović, Raičković, Redžić 2006, 62, sl. 3: 1b1.

⁸⁸ Križ 2003, 1.6.

⁸⁹ T. i. *Pannonische Glanztonware*; uporablja se tudi izraz panonska loščena keramika.

⁹⁰ Petru, Petru 1978, 40, t. 34: 3.

⁹¹ Adler-Wöfl 2004, 92–94, t. 3: 50,53.

⁹² Petru, Petru 1978, 40.

⁹³ Krajšek, Stergar 2008, sl. 6.

⁹⁴ Plesničar-Gec 1972, t. 33: 2; Plesničar-Gec 1977, 55.

⁹⁵ Krajšek, Stergar 2008, 252.

⁹⁶ Knez 1992, t. 2: 9; 19: 11; 28: 1; 29: 7; 98; 99.

⁹⁷ Knez 1992, 88, sl. 11.

⁹⁸ Križ 2003, 1.5.

⁹⁹ Plinij, Ep. 1.22.8–10; Vukelić, Stuparić 2017, 11.

Datacija

Najstarejši dobro datirani rimskodobni grob je žgani grob 18 z noriško-panonsko fibulo s krilci, domnevnim parom noriško-panonskih fibul z dvema gumboma na loku, domnevnim parom močno profiliranih fibul in lončkom, ki ga lahko datiramo v 2. ali začetek 3. st.

Preostale žgane grobove (gr. 10a, 13 in 30) lahko, glede na obliko pokopa in ob upoštevanju predpostavke o prehodu na skeletni pokop v 4. st.,¹⁰⁰ datiramo v obdobje med 1. in 3. st. Nekoliko ožje, v 3. st., bi morda na podlagi oblike žare lahko datirali zgolj grob 13.

Glede na Galijenov novc (*terminus post quem* 260–268) je otroški grob 17 iz druge polovice 3. st. najstarejši s pridatki datirani skeletni grob. Ženski grob 10 z uhani z obeskom s steklenimi jagodami lahko datiramo v 4. st., moški grob 12 z obročasto fibulo, prstanom z ovalno ploščico in novcem Konstantina I. (*terminus post quem* 334–335) pa v njegovo drugo polovico.

Večino preostalih skeletnih grobov brez pridakov (gr. 5–9, 11, 16, 19, 20, 23, 26, 28 in 29) bi lahko le pogojno uvrstili v rimsko dobo na podlagi njihove usmeritve J–S z rahlim odklonom proti JV–SZ, ki se razlikuje od usmeritve zgodnjersrednjeveških grobov Z–V z rahlim odklonom proti JZ–SV. Ker pa se na štajerskih poznoantičnih grobiščih pojavljajo zgodnjersrednjeveški grobovi, ki so enako usmerjeni kot rimskodobni,¹⁰¹ ni nujno, da so vsi naštetih grobovi zares rimskodobni.

GROBOVI IZ ZGODNJEGA SREDNJEGA VEKA

Iz obdobja zgodnjega srednjega veka je vsaj 11 skeletnih grobov (vsaj eden v skupini uničenih grobov 1–3 ter grobovi 4, 21, 22, 24, 25, 27, 31, 32), ki so bili pretežno zgoščeni na zahodnem delu raziskanega območja. Grobovi so usmerjeni Z–V z rahlim odklonom proti JZ–SV (*sl. 3*).

Pojavljata se dva načina pokopa – truplo položeno v grobno jamo (gr. 4, 22, 24, 25, 27, 31 in 32) in truplo položeno v grobno jamo, obdano s kamnitimi lomljenci (gr. 21) (*sl. 10*).

Antropološke analize ostankov skeletov (*sl. 11*) so pokazale, da gre v treh primerih za pokope žensk

¹⁰⁰ Knez 1968, 232.

¹⁰¹ Pahič 1969, pril. 1; Korošec P. 1999, t. 2 in pril.; Pleterski, Belak 2002, sl. 31.

Sl. 10: Dobova - Humek. Grob 21.

Fig. 10: Dobova - Humek. Grave 21.

Starost Age	Moški Male	Ženska Female	Nedoločljivo Indeterminate
<i>infans</i>			3
<i>juvenis</i>			1
<i>adultus</i>	1		
<i>maturus</i>	3	3	
nedoločljivo indeterminate			
Σ	4	3	4

Sl. 11: Dobova - Humek, zgodnesrednjeveški grobovi. Antropološka analiza.

Fig. 11: Dobova-Humek. Early medieval graves. Anthropological analysis.

v zreli dobi (eden v skupini uničenih grobov 1–3 ter gr. 25 in 32), v štirih primerih za odrasle ali zrele moške (eden v skupini uničenih gr. 1–3 ter v gr. 4, 24 in 27?), enega mladostnika (v skupini gr. 1–3), in tri otroke stare od 3 do 6 let (gr. 21, 22 in 31).

Grobni pridatki

Grobne pridatke v obliki noše ali predmetov, položenih v grobno jamo, imajo štiri grobovi (eden v skupini uničenih grobov 1–3 ter gr. 11, 25 in 27), v zasutju šestih grobov pa so bili najdeni kosi rimskodobne lončenine (gr. 11, 24, 25, 27, 31, 32).

Ženski grob 25 je vseboval tri bronaste uhane – dva s kaveljčkom in zanko za zapiranje ter pločevinastim obeskom (*t. 5: 1,2*) ter enega z ravno odrezanima koncema, na dveh mestih ovitega s

filigransko žičko (*t. 5: 3*).v Uhani s kaveljčkom in zanko za zapiranje ter visečim pločevinastim obeskom nimajo neposrednih paralel. Še najbolj spominjajo na nekatere najdbe na Gorenjskem, na primer na uhan iz groba 2 iz Smokuča, datiran v drugo polovico 8. st. ali kasneje,¹⁰² in na uhane iz groba 26/99 v Komendi, datirane v konec 7. in prvo polovico 8. st. ali drugo polovico 8. in prvo polovico 9. st.¹⁰³ Uhanu z ravno odrezanima koncema, locen je na dveh mestih ovit s filigransko žičko, paralele lahko iščemo v nekropoli na Blejskem gradu, v grobu 255, datiranem v 7.–8. st.,¹⁰⁴ v grobu iz Smokuča, datiranem v (zgodnji) srednji vek,¹⁰⁵ in na grobišču v Črnomlju v Beli krajini, kjer so grobovi okvirno datirani v 8. st.¹⁰⁶

Nožev iz grobov 21 (*t. 3: 8*), 25 (*t. 5: 4*) in 27 (*t. 5: 8*) ni mogoče natančno kronološko opredeliti. V grobove so jih pridajali že v rimskem obdobju,¹⁰⁷ tovrstna navada se močno razširi v 8. st. in se počasi izteče v 9. stoletju. V 10. st. se v grobovih pojavljajo le še izjemoma.¹⁰⁸

Lonček iz skupine uničenih grobov 1–3 (*t. 1: 1*) ni imel ohranjenega roba ustja, zato je težko tipokronološko opredeljiv. Glavničen okras dveh vzporednih linij in vmesne valovnice na prehodu iz ramena v vrat posode je bil na širšem območju Panonske nižine¹⁰⁹ in Moravske¹¹⁰ priljubljen med 7. in 9. st.

Lonček iz ženskega groba 25 (*t. 5: 5*) spada v skupino loncev S4 po Pleterskem iz obdobja med drugo polovico 8. in 12., morda še 13. st.¹¹¹

Datacija

Edini dobro datirani zgodnesrednjeveški grob je ženski grob 25, ki ga lahko po uhanih in lončku datiramo v drugo polovico 8. st.

¹⁰² Knific, Šmit 2018, 385, 386, t. 4: 4.

¹⁰³ Sagadin 2013, 259, 260, 265, t. 6: 1,2 (gr. 26/99).

¹⁰⁴ Kastelic 1960, 17, sl. 19: 3; Korošec P. 1979, t. 7: 3a.

¹⁰⁵ Valič 1960–1961, 257, t. 11: 3,4.

¹⁰⁶ Šribar 1961, 86–89, sl. 4:1; izven grobne celote.

¹⁰⁷ Npr. Petru, Petru 1978, t. 19; 20: 1–4; Križ 2003, sl. 7.8; 10.11; 14.8; 19.2; 20.7,8; 21.7–9.

¹⁰⁸ Eichert 2010, 135–137.

¹⁰⁹ Bekić 2006, t. 7:1; Ciglencečki, Strmčnik Gulič 2002, sl. 5: 7; 8: 2; Guštin, Tiefengraber 2002, sl. 9: 5; 10: 3,6; 12: 1; Takács 2002, sl. 20; Tomičić 2002, sl. 3; Tušek 2002, sl. 1; 15; 22; 23; 31; Lazar E. 2008, sl. 1–1–3.

¹¹⁰ Macháček 2002, sl. 7.

¹¹¹ Pleterski 2010, 72, 132, 133.

Pridatki v grobovih 1–3, 21 in 27 so kronološko manj indikativni in jih lahko le okvirno postavimo v obdobje med 7. in 9. st.

Na podlagi usmeritve Z–V z rahlim odklonom proti JZ–SV lahko zgodnj srednjeveškemu obdobju pripišemo še nekatere grobove brez pridatkov (gr. 4, 22, 24, 31 in 32), ker so drugače usmerjeni od rimskodobnih grobov z istega grobišča.

ZAKLJUČEK

Poznobronastodobni grob 33 je od grobišča Na Gomilicah (*sl. 1*) oddaljen približno 1 km in namiguje na obstoj še enega, tretjega žarnega grobišča iz pozne bronaste dobe v Dobovi in njeni okolici. Že od petdesetih let 20. stoletja sta znani grobišči Na Gomilicah (*sl. 1*)¹¹² z več kot 400 grobovi in na območju Savnikove gramoznice pri Selah pri Dobovi (*sl. 1*), kjer so s sondiranjem naleteli na tri grobove.¹¹³ Leta 1987 je bilo odkrito delno uničeno grobišče Žadovinek pri Krškem, kjer so z izkopavanji odkrili 25 grobov,¹¹⁴ z dobovske skupino je tesno povezano grobišče v Veliki Gorici,¹¹⁵ med gradnjo avtocestnega križa pri mednarodnem mejnem prehodu Obrežje je bilo raziskano veliko biritualno grobišče s prevladujočimi žganimi grobovi,¹¹⁶ naslednje grobišče dobovskega tipa je bilo odkrito leta 2014 zahodno od Cerkelj ob Krki, pri Kalcah - Naklem, kjer so naleteli na štiri žgane grobove.¹¹⁷ Ob množici grobišč je število raziskanih naselbin razmeroma majhno. Na območju Dobove z okolico so bili poznobronastodobni naselbinski ostanki odkriti zgolj na območju dobovske osnovne šole (*sl. 1*)¹¹⁸ in v mestnem jedru Brežic.¹¹⁹ Poleg tega so na območju dobovske bencinske črpalke, okrog 100 metrov zahodno od grobišča Humek (*sl. 1*), našli prazgodovinsko keramiko,¹²⁰ v okolici

Brežic pa je bil odkrit še mlajšebronastodobni (Ha A1) depo štirih jezičastoročajnih srpov.¹²¹ Veliko število sočasnih grobišč na razmeroma majhni površini kaže na relativno številno populacijo na območju Brežiških vrat, strateško pomembnem prehodu iz Karpatske kotline proti Italiji.¹²²

Na istem območju so pokopavali tudi med 2. ali začetkom 3. st. ter 4. stoletjem. Iz tega obdobja so zastopani grobovi pretežno odraslih žensk in majhnih otrok, verjetno prebivalcev bližnjega zaselka, katerega ostanki so morda bili identificirani okrog 50 metrov vzhodno od grobišča, kjer so aerofotografski posnetki pokazali na obstoj dveh naselbinskih struktur.¹²³ Navedeno se odlično vklaplja v rimskodobni naselbinski vzorec poselitve Dobove z okolico, ki je bila v tem obdobju del pretežno kmetijske pokrajine levega brega reke Save. Poselitev dokazujejo vile rustike in manjši zaselki pri Mihalovcu,¹²⁴ Na Gomilicah,¹²⁵ na območju dobovske osnovne šole,¹²⁶ Rigonc,¹²⁷ Savnikove gramoznice,¹²⁸ Brežic,¹²⁹ morda tudi Loč pri Dobovi¹³⁰ in Velikega Obreža¹³¹ ter pripadajoča grobišča na območjih Mihalovca,¹³² Na Gomilicah¹³³ in morda Rigonc.¹³⁴ Na prisotnost rimskega vojaštva kažejo domnevni rimski tabori pri Selah pri Dobovi,¹³⁵ Cundrovcu¹³⁶ in Brežicah.¹³⁷ Ob tem sta bila na območju dobovske bencinske črpalke z okolico odkrita bronasti korec in rimskodobna keramika,¹³⁸ Na Gomilicah je bila najdena bronasta aplikacija,¹³⁹ pri Velikem Obrežu bronasta noriško-panonska fibula,¹⁴⁰ na območju Brežic pa več rimskodobnih novcev (*sl. 1*).¹⁴¹

¹²¹ Čerče, Šinkovec 1995, 134, 135, t. 40.

¹²² Pavlin, Bavec 2017, sl. 3.

¹²³ Grosman 1996, 64, 65.

¹²⁴ Guštin 1982b; Guštin 1985, 152; Grosman 1996, 63.

¹²⁵ Stare 1960–1961b, 225; Grosman 1996, 63, morda Guštin 1977.

¹²⁶ Modrijan, Novšak 2015.

¹²⁷ Breščak 1990; Grosman 1996, 58–63, sl. 4–8.

¹²⁸ Grosman 1996, 63–65, sl. 9; 10.

¹²⁹ Bavec, Olič 2008; Mason, Tiran, Pintér 2009.

¹³⁰ Grosman 1996, 65.

¹³¹ Grosman 1996, 65.

¹³² Guštin 1982b; Guštin 1985, 152, sl. 7.

¹³³ Petru P. 1960–1961; Petru P. 1969, 8–20; Škalcer 1960–1961b; 1962–1064c; 1965b; Grosman 1996, 63.

¹³⁴ Grosman 1996, 59, 63.

¹³⁵ Grosman 1996, 65, sl. 14; Guštin 2015, 228, sl. 8: 2.

¹³⁶ Grosman 1996, 65, sl. 11; Guštin 2015, 227, 228, sl. 8: 1.

¹³⁷ Guštin 2015, 228, sl. 9.

¹³⁸ Mason 1996.

¹³⁹ Škalcer 1974–1975.

¹⁴⁰ Škalcer 1968–1969.

¹⁴¹ *Sammlungen* 1858, 40; Pichler 1967, 242.

¹¹² Stare 1951; 1953; 1958–1959a,b,c; 1958–1959e; 1961; 1960–1961a,b; 1975; Stare, Benac 1957; Škalcer 1960–1961c; 1962–1964a,b; 1965a; morda tudi Škalcer 1960–1961a.

¹¹³ Stare 1954a.

¹¹⁴ Pavlin, Bavec 2017.

¹¹⁵ Gabrovec 1983, 55; Teržan 1999, 111; Karavanić 2010.

¹¹⁶ Mason 2003.

¹¹⁷ Neobjavljeno. Poročilo: J. Vinder, *Poročilo o predhodnih arheoloških raziskavah zaradi gradnje namakalnega sistema v Kalcah-Naklo*, 2014, str. 48. Hrani: ZVKDS OE Ljubljana.

¹¹⁸ Plestenjak et al. 2014; Plestenjak 2016.

¹¹⁹ Bavec, Olič 2006; Olič, Bavec 2007. Najdbe prazgodovinske keramike v brežiškem mestnem jedru omenjajo še: Bavec 2005; Mason, Tiran, Pintér 2009.

¹²⁰ Mason 1996.

Po obdobju velikega preseljevanja ljudstev so na zemljišču pri Humku spet začeli pokopavati v drugi polovici 8. st. in vse do prve polovice 9. st., ko so umrle verjetno začeli pokopavati drugje – morda na enem izmed cerkvenih pokopališč. O naselbinski podobi Dobove z okolico v tem obdobju je razmeroma malo znanega. Naselbinski ostanki so bili odkriti zgolj na območju Brežic,¹⁴² umrle

so v tem obdobju pokopavali še Na Gomilicah¹⁴³ in na območju Savnikove gramoznice¹⁴⁴ (sl. 1).

Zahvala

Za dostop do gradiva se zahvaljujeva Jani Puhar (Pokrajinski muzej Brežice), za dodatna pojasnila o izkopavanjih Mitji Guštinu, za nasvete in pripombe pa Jani Horvat, Andreju Pleterskemu in Jerneju Rihterju (vsi ZRC SAZU, Inštitut za arheologijo).

¹⁴² Mason, Tiran, Pintér 2009.

¹⁴³ Stare 1958–1959d; Knez 1967, 392 (kot Veliki Obrež).

¹⁴⁴ Korošec 1954; Knez 1967, 392.

KATALOG GROBOV

Opisi grobov temeljijo na terenski dokumentaciji in gradivu, ki ju hrani Posavski muzej Brežice. Analizo kostnih ostankov je opravila Petra Leben-Seljak; antropološko poročilo je del izkopavalne dokumentacije, ki jo hrani Posavski muzej Brežice. Novce je analiziral Andrej Šemrov (*FRMSI* III, 145; hrani jih Numizmatični kabinet Narodnega muzeja Slovenije), gradivo je zrisala Dragica Lunder (ZRC SAZU, Inštitut za arheologijo).

Grobovi 1–3 (t. 1)

Trije uničeni skeletni grobovi. Smeri pokopov niso znane.

Lega na načrtu približna.

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *juvenis* (15 Lega na načrtu približna.20 let); ženska, *maturus* (41–60 let); moški, *adultus* (21–30 let).

Grobni pridatki:

1. Keramični lonček z zmernimi primesmi apnenca in redke primesmi sljude; zunaj rjave barve s temno sivimi lisami, znotraj temno siva. Vodoravne črte in valovnica na zunanji površini, izdelane s trizobim glavnikom. Inv. št. A 2022 (t. 1: 1).

Grob 4

Delno uničen skeletni grob, v iztegnjeni legi z desnico na medenici. Smer pokopa JZ–SV.

Antropološka analiza: moški, *maturus* (41–60 let).

Grobni pridatki: -.

Grob 5 (t. 10)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni, rahlo upognjeni legi z levico na medenici. V pravokotni grobni jami. Smer pokopa JV–SZ. Grobna jama se z desno stranico stika z grobno jamo groba 6 (t. 1).

Antropološka analiza: ženska, *adultus* (21–30 let).

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; rdečkasto rumene barve s sledovi temno rdečega premaza na zunanji površini. Inv. št. A 2023.

Grob 6 (t. 1)

Delno uničen skeletni pokop v pravokotno grobno jamo. Ostanki lesa nad truplom kažejo na uporabo deske.

Smer pokopa JV–SZ. Grobna jama se z levo stranico stika z grobno jamo groba 5 (t. 10).

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *infans* (2–5 let).

Grobni pridatki:

1. Keramični lonček z zmernimi primesmi apnenca in redkimi primesmi organskih snovi; rjave barve s sivimi in temno sivimi lisami. Vodoravno metliččenje na zunanji površini. Inv. št. A 2024 (t. 1: 2).

Grob 7 (t. 10)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi in rokami na medenici. V pravokotni grobni jami. Nad glavo položen kamen, ki je del polnila groba. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: ženska, *adultus* (24–40 let).

Grobni pridatki: -.

Grob 8

Delno uničen skeletni pokop v grobno jamo širine 58 cm. Smer pokopa JV–SZ(?).

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *infans* (okrog 6 mesecev).

Grobni pridatki: -.

Grob 9 (t. 2)

Delno uničen skeletni pokop v iztegnjeni legi, v ovalno grobno jamo. Okrog skeleta vidni sledovi lesene konstrukcije, ki jo lahko interpretiramo kot ostanke lesene krste dimenzij 90 x 30 cm; desno ob nogah, izven krste, so bili dokumentirani ostanki lesenega predmeta, domnevno količka. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *infans* (2–5 let).

Grobni pridatki:

1. Keramični lonček z redkimi primesmi apnenca; zunaj in znotraj blede rjave do svetlo rumenkasto rjave barve, prelom blede rjav. Inv. št. A 2025 (t. 2: 7).

Grob 10 (t. 2)

V celoti ohranjen skeletni pokop v skrčeni legi v ovalno grobno jamo. S severnim delom je posegel v južni del starejšega groba 10a. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: ženska, *adultus* (25–35 let).

Deli noše:

1. Bronast obročasti uhan iz žice okroglega preseka in ravno odrezanimi konci ter žičnatim obeskom s štirimi steklenimi jagodami – eno temno rjavo valjasto in tremi temno zelenimi prizmatičnimi. Inv. št. A 2026 (t. 2: 1).
2. Bronast obročasti uhan iz žice okroglega preseka in ravno odrezanimi konci ter žičnatim obeskom s štirimi steklenimi jagodami – eno temno rjavo valjasto in tremi temno zelenimi prizmatičnimi. Inv. št. A 2026 (t. 2: 2).
3. Ogrlica iz 60 steklenih jagod: 45 temno rjavih bikoničnih, 4 rjavo rumene bikonične, 1 prozorno rumenkasta bikonična, 5 temno modrih bikoničnih, 3 temno modre diskaste, 1 večja temno modra sodčasta, 1 temno zelena bikonična. Inv. št. A 2027 (t. 2: 3).

Grob 10a (t. 2)

Delno uničen žgani pokop v nepravilni ovalni jami. Žganina raztresena po dnu in v polnilu grobne jame. Na južnem delu ga preseka mlajši grob 10.

Antropološka analiza: -.

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ustja in ostenjem keramične čaše z redkimi primesmi apnenca in sljude; zunaj svetlo rjave barve z rdečkasto rumenimi lisami, znotraj in v prelomu rožnata. Dvojna kanelura tik pod ustjem. Inv. št. A 2028 (t. 2: 5).
2. Frag. ustja in ostenja keramične čaše z redkimi primesmi apnenca in sljude; zunaj svetlo rjave barve s črnimi lisami, znotraj svetlo rdeča do rjava; prelom svetlo rjav. Dvojna kanelura pod ustjem. Inv. št. A 2028 (t. 2: 6).
3. Frag. dna in ostenja keramičnega vrča (?) z redkimi primesmi sljude; rdečkasto rjave barve z rdečim premazom na zunanji površini. Inv. št. A 2028 (t. 2: 4).
4. Frag. ostenja keramičnega lonca z zmernimi primesmi apnenca in organskih snovi; zunaj in znotraj blede rjave barve, prelom siv do temno siv. Metličenje na zunanji površini. Inv. št. A 2028.

Grob 11 (t. 1)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi z levico na medenici, v ovalno grobno jamo. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: ženska, *adultus* (21–30 let).

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ustja in ostenja keramičnega lonca z redkimi do zmernimi primesmi kremena, sljude in organskih snovi; rjave barve s temno sivimi in črnimi lisami, prelom rjav. Inv. št. A 2029 (t. 1: 3).
2. Frag. ostenja keramične posode z redkimi do zmernimi primesmi apnenca, sljude in organskih snovi; zunaj in v prelomu rdečkasto rjave barve, znotraj temno siva. Metličenje na zunanji površini. Inv. št. A 2029.
3. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi kremena in sljude; svetlo rjave barve, prelom rožnato rjav. Inv. št. A 2029.

4. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; zunaj svetlo rjave barve, znotraj in v prelomu svetlo rjavkasto sive. Vrez na zunanji površini. Inv. št. A 2029.
5. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; sive barve z rjavim premazom zunaj in znotraj, prelom rjav. Inv. št. A 2029.
6. Amorfn kos prežgane gline, morda ostanek ometa Inv. št. A 2029.

Grob 12 (t. 1)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi z desnico na medenici. V ovalni grobni jami. Smer pokopa JV–SZ. *Antropološka analiza:* moški, *juvenis* (okrog 15 let).

Deli noše:

1. Železna fibula pravokotnega preseka z navzven zavitim konci in gibljivo presegačo iglo z rombičnim presekom. Inv. št. A 2030 (t. 1: 5).
2. Železen prstan okroglega preseka s pritrjeno ovalno ploščico. Inv. št. A 2031 (t. 1: 6).

Grobni pridatki:

3. Novec, Constantinus I. (Constantinus II.), centenionalis, 334–335, Siscia, RIC 236, •ESIS•. Inv. št. A 2032, PMB 602 (t. 1: 4).

V zasutju groba:

4. Frag. ustja in ostenja keramične čaše z redkimi primesmi apnenca in sljude; zunaj rjava s črnimi lisami, znotraj blede rjava s črnimi lisami, prelom blede rjav. Kanelura tik pod ustjem. Inv. št. A 2033 (t. 1: 7).
5. Frag. ustja in ostenja keramične sklede z redkimi primesmi sljude; svetlo rjave barve s črnim premazom na zunanji površini. Inv. št. A 2033 (t. 1: 8).
6. Frag. ostenja keramičnega vrča (?) z redkimi primesmi sljude in kremena; roza barve. Inv. št. A 2033.
7. Frag. ostenja keramične posode s primesmi sljude; svetlo rjave barve s temno sivimi do črnimi lisami in rdečim premazom na zunanji površini. Inv. št. A 2033.

* *Op.: FRMSI III 145–2.*

Grob 13 (t. 2)

V celoti ohranjen žgan pokop v nepravilni ovalni jami. Žganina položena v žaro in raztresena po dnu grobne jame.

Antropološka analiza: -.

Grobni pridatki:

1. Skleda – žara z redkimi primesmi sljude; rdečkasto rumene do rjave barve s sledovi rdeče rjavega premaza na zunanji površini. Kolečkanje v dveh linijah. Inv. št. A 2034 (t. 2: 9).
2. Frag. dna in ostenja keramičnega lonca z redkimi do zmernimi primesmi apnenca, sljude in organskih snovi; zunaj in znotraj rjave barve, prelom siv. Inv. št. 2034a (t. 2: 8).

Grob 14

Skeletni grob. Smer pokopa ni znana.

Antropološka analiza: -.

Grobni pridatki: niso znani.

Grob 15

Skeletni grob. Smer pokopa ni znana.

Antropološka analiza: -.

Grobni pridatki: niso znani.

Grob 16 (t. 10)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi z desnico na medenici. V ovalni grobni jami. Ostanke lesa pod truplom v zgornji polovici groba kažejo na uporabo deske. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: ženska, *adultus* (21–30 let).

Grobni pridatki: -.

Grob 17 (t. 3)

Delno uničen skeletni pokop v iztegnjeni legi v pravokotno grobno jamo. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *infans* (2–5 let).

Deli noše:

1. Dve bronasti trakasti zapestnici s trikotno zoženimi zaključki, okrašeni z vzporednima žlebovoma. Inv. št. A 2037 (t. 3: 2,3).
2. Stekljeni prizmatični jagodi temno zelene barve. Inv. št. A 2036 (t. 3: 5,6).

Grobni pridatki:

3. Novec, Gallienus (Salonina), antoninianus, 260–268, Rim, RIC 13.* Inv. št. A 2038, PMB 603 (t. 3: 1).
4. Keramični lonček z redkimi primesmi sljude; rjave barve. Inv. št. A 2035 (t. 3: 4).

* *Op.:* FRMSI III 145–1.

Grob 18 (t. 4)

V celoti ohranjen žgani pokop v pravokotni grobni jami. Žganina položena v žaro in raztresena po dnu grobne jame.

Antropološka analiza: -.

Grobni pridatki:

1. Keramični lonec – žara z redkimi primesmi sljude; rumenkasto rdeče barve s sledovi rdečega premaza na zunanji površini. Inv. št. A 2039 (t. 4: 7).

Izven žare v grobni jami:

2. Bronasta fibula, v celoti ohranjena. Dvodelna peresovina, visoka noga okrašena z luknjicami, trikotno razširjeni lok okrašen z obročkom z dvema rogljema. Inv. št. A 2041 (t. 4: 1).
3. Bronasta fibula, v celoti ohranjena. Dvodelna peresovina, predrta noga z gumbkom na zaključku, dva gumba na loku, dva vreza na zaključku glave z osmimi navoji. Inv. št. A 2040 (t. 4: 2).
4. Bronasta fibula, v celoti ohranjena. Dvodelna peresovina, visoka noga z gumbkom na zaključku, dva gumba na loku. Inv. št. A 2042 (t. 4: 3).
5. Bronasta fibula, dvodelna peresovina in noga z iglo, delno staljena. Inv. št. A 2043 (t. 4: 4).
6. Bronasta fibula, fragment loka z nastavkom za držalo peresovine in fragment igle. Inv. št. A 2043 (t. 4: 5).
7. Bronasti obroček okroglega preseka. Inv. št. A 2050 (t. 4: 6).
8. Keramični lonček z redkimi do zmernimi primesmi apnenca; rjave barve s sivimi lisami. Inv. št. A 2046 (t. 4: 8).
9. Keramični lonec. Izgubljen.
10. Keramični krožnik z redkimi primesmi zelo finih zrn kremenca; rjavo rdečkaste in črne barve z ostanki rdečega premaza v notranjosti. Inv. št. A 2045 (t. 4: 9).
11. Trije železni žebli s kvadratnim presekom trnja. Inv. št. A 2047–2049 (t. 4: 10–12).

Grob 19 (t. 10)

V celoti ohranjen pokop v iztegnjeni legi z desnico na medenici, v ovalno grobno jamo. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: ženska, *maturus* (41–50 let).

Grobni pridatki: -.

Grob 20 (t. 3)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi v ovalno grobno jamo. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: moški, *adultus* (21–30 let).

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ustja in ostenja keramičnega krožnika z redkimi primesmi sljude; rumenkasto rdeče barve z rjavim premazom na zunanji površini. Inv. št. A 2051 (t. 3: 7).
2. Frag. ostenja keramičnega lonca z redkimi do zmernimi primesmi apnenca in kremenca; rožnato rjave barve. Metličenje na zunanji površini. Inv. št. A 2051.
3. Živalska kost. Neinv.

Grob 21 (t. 3)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi v ovalno grobno jamo. Obložena je bila z velikimi lomljenci apnenca, ki so bili zloženi v višino v dveh legah. Smer pokopa Z–V.

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *infans* (5–6 let).

Grobni pridatki:

1. Železni nož s trakastim trnom, prehod v rezilo je stopničast, tam je nataknjena ovalna bronasta ploščica. Hrbet rezila je raven. Inv. št. A 2052 (t. 3: 8).

V zasutju groba:

2. Frag. ostenja keramične posode z redkimi do zmernimi primesmi apnenca, sljude in organskih snovi; zunaj roza do svetlo rjave barve, znotraj rjavo sive, prelom svetlo rjav. Vodoravno metličenje na zunanji površini. Neinv.
3. Kosi malte. Neinv.

Grob 22 (t. 10)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi v ovalno grobno jamo. Smer pokopa JZ–SV.

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *infans* (3–5 let).

Grobni pridatki: -.

Grob 23 (t. 10)

Delno uničen skeletni pokop v iztegnjeni legi v ovalno grobno jamo. Ostanke lesa pod truplom kažejo na uporabo deske. Smer pokopa SZ–JV.

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *infans* (16–32 mesecev).

Grobni pridatki: -.

Grob 24 (t. 10)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi v pravokotno grobno jamo. Smer pokopa JZ–SV.

Antropološka analiza: moški, *maturus* (41–60 let).

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ostenja keramične posode z redkimi do zmernimi primesmi kremenca, sljude in organskih snovi; zunaj in znotraj temno sive barve, prelom svetlo rjav. Inv. št. A 2053.

Grob 25 (t. 5)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi v pravokotno grobno jamo. Nad levim stopalom je bil večji apnenčast kamen – del polnila groba. Smer pokopa JZ–SV.

Antropološka analiza: ženska, *maturus* (41–60 let).

Deli noše:

1. Bronast uhan, levosučen, en zaključek locna manjka, drugi je kovana zanka. Z locna je visela ovalna pločevinasta jagoda, ki je razpadla. Inv. št. A 2054 (t. 5: 1).
2. Bronast uhan, locen je razlomljen na tri dele, en zaključek locna je kaveljček, drugi kovana zanka. Z locna je visela ovalna pločevinasta jagoda, ki je razpadla. Inv. št. A 2054 (t. 5: 2).
3. Bronast uhan, desnosučen, zaključka locna sta ravno odrezana, locen je bil na treh mestih ovit s tanko žičko, ki je večinoma že odpadla. Inv. št. A 2055 (t. 5: 3).
4. Železen nož s trnastim nasadiščem, prehod v hrbet rezila je stopničast. Hrbet ima obojestranski vzdolžni kanal. V rji noža so se ohranili ostanki tkanine. Inv. št. A 2056 (t. 5: 4).

Grobni pridatki:

5. Keramičen lonček z redkimi do zmernimi primesmi apnenca; zunaj rjavo sive barve, znotraj temno sive s prežganimi ostanki hrane. Tri vrezane valovnice na zunanji površini, na dnu reliefni odtis križa. Inv. št. 2057 (t. 5: 5).

V zasutju groba:

6. Frag. ustja in ostenja keramičnega lonca z redkimi do zmernimi primesmi apnenca in organskih snovi; zunaj svetlo rjave barve, znotraj temno rjavo sive, prelom temno siv. Inv. št. A 2057a (t. 5: 6).
7. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; rumenkasto rdeče barve. Inv. št. A 2057a.
8. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi kremenca, organskih snovi in sljude; zunaj roza rjave barve, znotraj temno sive, prelom roza rjav in siv. Okras žleb. Inv. št. A 2057a.

Grob 26 (t. 6)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi z levico na medenici, v pravokotno grobno jamo. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: moški, *adultus* (21–30 let).

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ustja in ostenja keramičnega lončka z redkimi primesmi sljude; svetlo rdeče barve. Inv. št. A 2058 (t. 6: 1).
2. Frag. dna, noge in ostenja keramičnega trinožnika z redkimi do zmernimi primesmi apnenca in organskih snovi; zunaj bledo rjave barve, znotraj sive, prelom temno bledo rjav do temno siv. Inv. št. A 2058 (t. 6: 2).
3. Frag. ostenja keramične posode z redkimi do zmernimi primesmi apnenca in organskih snovi; zunaj rjave barve, znotraj temno sive, prelom bledo rjav do temno siv. Inv. št. A 2058.
4. Frag. ostenja keramične posode s primesmi sljude; rdeče barve. Inv. št. A 2058.

Grob 27 (t. 5)

Delno uničen skeletni pokop v iztegnjeni legi v grobno jamo nepravilne oblike. Smer pokopa JZ–SV.

Antropološka analiza: moški(?), *maturus* (41–60 let).

Grobni pridatki:

1. Železen nož s piramidalnim trnastim nasadiščem, prehod v rezilo je stopničast. Inv. št. A 2059. (t. 5: 8).
2. Železen trn sone pravokotnega preseka, konica je odlomljena. Inv. št. A 2059. (t. 5: 7).

V zasutju groba:

3. Frag. ustja in ostenja keramičnega lonca z redkimi primesmi kremenca in sljude; zunaj in v prelomu svetlo do temno sivorjave barve, znotraj rdečkastorjav do siv. Inv. št. A 2060a (t. 5: 9).

Grob 28 (t. 6)

Delno uničen skeletni pokop v iztegnjeni legi v pravokotno grobno jamo. Pri glavi trupla ležijo trije kamni, ki so del polnila groba. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: moški, *maturus* (41–50 let).

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ustja in ostenja keramičnega lonca z redkimi do zmernimi primesmi kremenčevega peska, sljude in organskih snovi; zunaj svetlo rjave barve, znotraj in v prelomu svetlo do temno sive. Metličenje na zunanji površini. Inv. št. A 2061.
2. Frag. ostenja z odlomljenim ročajem keramičnega vrča z redkimi primesmi sljude; zunaj rdečkasto rjave barve, znotraj in v prelomu svetlo sive. Inv. št. A 2061 (t. 6: 3).

Grob 29 (t. 10)

V celoti ohranjen skeletni pokop v iztegnjeni legi z desnico na medenici, v ovalno grobno jamo. Smer pokopa JV–SZ.

Antropološka analiza: ženska, *adultus* (21–30 let).

Grobni pridatki: -.

Grob 30 (t. 7)

Žgani pokop v okrogli jami. Žganina položena v žaro in raztresena po dnu grobne jame.

Antropološka analiza: *adultus*.

Grobni pridatki:

1. Frag. keramični lonec – žara z zmernimi primesmi sljude; rdečkasto rjava do temno siva, prelom temno siv. Neinv. (t. 7: 2).
2. Frag. bronastega predmeta (deformirana fibula?) z gumbastim zaključkom in odlomljenim delom, razširjenim na obeh koncih. Inv. št. A 2062 (t. 7: 1).
3. Frag. ustja in ostenja keramičnega lonca z redkimi do zmernimi primesmi kremenca, sljude in organskih snovi; zunaj in znotraj sivorjave barve, prelom rožnato siv. Inv. št. A 2062a (t. 7: 3).
4. Frag. dna in ostenja keramičnega lonca z redkimi do zmernimi primesmi sljude in organskih snovi; zunaj rdeče barve, znotraj in v prelomu temno rdečkasto sive barve. Neinv. (t. 7: 4).
5. Frag. ustja in ostenja keramičnega lonca z redkimi do zmernimi primesmi kremenca in sljude; svetlo rjavkasto sive barve s sivim premazom v notranjosti. Inv. št. A 2062a (t. 7: 5).
6. Frag. dna in ostenja keramičnega lonca z redkimi primesmi kremenca in sljude; rjave barve s sivim premazom zunaj in znotraj. Inv. št. A 2062a (t. 7: 6).

7. Frag. ustja in ostenjem keramičnega lonca ali sklede z redkimi primesmi sljude; svetlo rjave barve. Inv. št. A 2062a (t. 7: 7).
8. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; zunaj in v prelomu rjave barve, znotraj blede rjave barve z rjavim premazom. Inv. št. 2062a.
9. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; zunaj in znotraj temno sive barve, prelom rjav. Inv. št. 2062a.
10. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; zunaj rdečkasto rjave do temno sive barve, prelom rdečkasto rjav do temno siv, znotraj temno siv do črn premaz. Inv. št. 2062a.
11. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; rdečkasto rumene barve. Inv. št. 2062a.
12. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi kremenca in sljude; rdečkasto rumene barve. Inv. št. 2062a.
13. Frag. ostenja keramične posode z redkimi do zmernimi primesmi sljude in organskih snovi; svetlo rumenkasto rjave barve, znotraj siv premaz. Inv. št. 2062a.
14. Frag. ostenja keramične posode z redkimi do zmernimi primesmi kremenca, sljude in organskih snovi; zunaj svetlo rdečkasto rjava, znotraj temno siva, prelom siv. Metličenje na zunanji površini. Inv. št. 2062a.

Grob 31 (t. 10)

V celoti ohranjen skeletni pokop v ovalno grobno jamo z razširitvijo na zahodnem delu. Smer pokopa JZ-SV.

Antropološka analiza: spol nedoločljiv, *infans* (3–5 let).

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ostenja keramične posode z redkimi primesmi sljude; rumenkasto rdeče barve s sledmi rdečega premaza. Neinv.
2. Frag. ostenja keramične posode z redkimi do zmernimi primesmi sljude in kremenca; zunaj in znotraj roza do svetlo rjave barve, prelom temno siv do črn. Neinv.

Grob 32 (t. 10)

Delno uničen skeletni pokop v iztegnjeni legi z levico na medenici, v pravokotno grobno jamo. Smer pokopa JZ-SV.

Antropološka analiza: ženska, *maturus* (41–60 let).

Grobni pridatki: -.

V zasutju groba:

1. Frag. ostenja keramične posode z redkimi do zmernimi primesmi kremenca in sljude; zunaj in znotraj sive barve, prelom svetlo rjav. Inv. št. A 2063.

Grob 33 (t. 8, 9)

Lega groba na načrtu približna. Žgani pokop v 0,6 m x 0,7 m veliki ovalni jami. Vrh grobne jame je bil 45 cm pod površjem, njeno dno pa 90 cm. Žganina je bila položena v žaro in raztresena po dnu grobne jame. Lega pridatkov v grobu ni znana.

Antropološka analiza: -.

Grobni pridatki:

1. Keramični lonec – žara z redkimi primesmi kremenca; sivorjave barve. Neinv. (t. 8: 1).
2. Frag. (dveh?) ulitih bronastih narebrenih trakastih oziroma cevastih narokvic. Neinv. (t. 8: 6,7).
3. Frag. (dveh?) bronastih trakastih obsenčnih obročkov z vzdolžnima kanelurama in stanjšanim koncem. Neinv. (t. 8: 8–12).
4. Frag. drobno tordirane žice. Neinv. (t. 8: 13).
5. Frag. bronast kalotast gumb z ušescem. Neinv. (t. 8: 14).
6. Frag. bronast kalotast gumb z ostankom ušesca. Neinv. (t. 8: 15).
7. Frag. bronaste žice okroglega preseka. Neinv. (t. 8: 16).
8. Frag. bronaste trakaste zapestnice lečastega preseka s polkrožno zaključenim koncem. Neinv. (t. 8: 17–19).
9. Frag. bronastih ovratnic bolj ali manj okroglega preseka (t. 9: 1–24). Nekateri imajo razkovan uvit konec (t. 9: 1,5,6,9,10,14,15,21,22), nekateri so okrašeni z vrezi (t. 9: 3,6–9,11,12). Neinv.
10. Frag. bronaste žice rombičnega preseka, verjetno ovratnice. Neinv. (t. 9: 25,26).
11. Frag. obročkov iz bronaste žice pravokotnega preseka, nekateri so sprijeti. Neinv. (t. 9: 27, 28).
12. Frag. keramična amfora z nastavkom za ročaj, z redkimi primesmi sljude; rumenorjave barve; okrašena s plitvimi vodaravnimi kanelurami in plitvimi vrezi v obliki smrekovih vejic. Neinv. (t. 8: 2).
13. Frag. trakastega ročaja keramične posode z redkimi primesmi apnenca; sivorjave barve. Neinv. (t. 8: 3).
14. Keramični vijček; rumenorjave barve. Neinv. (t. 8: 4).
15. Frag. ustja keramičnega lonca; svetlo sive barve; rob ustja okrašen s poševnimi vtisi. Neinv. (t. 8: 5).

ADLER-WÖLFL, K. 2004, *Pannonische Glanztonware aus dem Auxiliarkastell von Carnuntum. Ausgrabungen der Jahre 1977-1988.* - Ergänzungshefte zu den Jahreshften des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien 7.

ALMGREN, O. 1923, *Studien zur Nordeuropäische Fibelformen: der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinzialrömischen und südrussischen Formen.* - Mannus-Bibliothek 32.

BAKARIĆ, L., B. KRIŽ, M. ŠOUFLEK 2006, *Pretpovijesni jantar i staklo iz Prozora u Lici i Novog mesta u Dolenjskoj / Prehistoric amber and glass from Prozor in Lika and Novo mesto in Dolenjska.* - Zagreb.

BATOVIĆ, Š. 1983, Kasno brončano doba na istočnom Jadranskom primorju. - V / In: Benac (ur. / ed.) 1983, 271–373.

BAVEC, U. 2005, Brežice. - *Varstvo spomenikov. Poročila* 42 (2006), 14.

BAVEC, U., S. OLIĆ 2006, Brežice – arheološko najdišče mestno jedro. - *Varstvo spomenikov. Poročila* 43 (2007), 25–26.

BAVEC, U., S. OLIĆ 2008, Brežice – arheološko najdišče Sejmišče. - *Varstvo spomenikov. Poročila* 45 (2009), 33.

BEKIĆ, L. 2006, Stara ves kod Nedelišća (Čakovec). Višeslojno razvedeno naselje / Stara ves near Nedelišće (Čakovec). *Dispersed Multilayer Settlement.* - V /

- In: L. Bekić, *Zaštitna arheologija u okolici Varaždina. Arheološka istraživanja na autocesti Zagreb – Goričan i njezinim prilaznim cestama / Rescue archaeology in the Varaždin environs. Archaeological research on the Zagreb Goričan highway and its access roads*, 251, Zagreb.
- BELARDELLI, C., C. GIARDINO, A. MALIZIA 1990, *L'Europa a sud e a nord delle Alpi alle soglie della svolta protourbana. Necropoli della tarda età dei Campi di Urne dell'area circumalpina centro-orientale*. – Treviso.
- BENAC, A. (ur. / ed.) 1983, *Praistorija jugoslavenskih zemalja 4. Bronzano doba*. – Sarajevo.
- BITENC, P., T. KNIFIC 2001, *Od Rimljanov do Slovanov. Predmeti*. – Ljubljana.
- BLEČIĆ KAVUR, M. 2014, *Na razmeđu svetova za prijelaza milenija. Kasno brončano doba na Kvarneru / At the crossroads of worlds at the turn of the millennium. The Late Bronze Age in the Kvarner region*. – Katalogi i monografije Arheološkog muzeja u Zagrebu 11.
- BREŠČAK, D. 1990, Rigonce. – *Varstvo spomenikov* 32, 185.
- CIGLENEČKI, S., M. STRMČNIK GULIČ 2002, Sledovi zgodnje slovanske poselitve južno od Maribora / Spuren frühslawischer Besiedlung südlich von Maribor. – V / In: Guštin (ur. / ed.) 2002, 67–75.
- ČERČE, P., I. ŠINKOVEC 1995, Katalog depojev pozne bronzane dobe / Catalogue of Hoards of the Urnfield Culture. – V / In: B. Teržan (ur. / ed.), *Depojske in posamezne kovinske najdbe bakrene in bronzane dobe na Slovenskem / Hoards and individual metal finds from the eneolithic and bronze ages in Slovenia 1*. – Katalogi in monografije 29, 129–232.
- ČOVIĆ, B. 1965, Novi nalazi sa nekropole "Gradac" u Sokocu i neka pitanja glasinacke hronologije (Neue Befunde an der Nekropole "Geradac" in Sokolac und einige Fragen über die Chronologie von Glasinac). – *Člani i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne* 6, 57–82.
- ČOVIĆ, B. 1983, Glasinacka kulturna grupa. – V / In: Benac (ur. / ed.) 1983, 413–432.
- DRECHSLER-BIŽIĆ, R. 1983, Srednje brončano doba u Lici i Bosni. – V / In: Benac (ur. / ed.) 1983, 242–270.
- DULAR, J. 1978, Poskus kronološke razdelitve dobovskega žarnega grobišča (Versuch einer Einteilung des Urnenfeldes in Dobova). – *Arheološki vestnik* 29, 36–45.
- EICHERT, S. 2010, *Die Frühmittelalterlichen Grabfunde Kärntens. Die materielle Kultur Karantaniens anhand der Grabfunde vom Ende der Spätantike bis ins 11. Jahrhundert*. – Aus Forschung und Kunst 37.
- FRMSL III = P. KOS, A. ŠEMROV 1995, *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Slowenien III*. – Berlin.
- GABROVEC, S. 1975, Začetek halštatskega obdobja v Sloveniji (Der Beginn der Hallstattzeit in Slowenien). – *Arheološki vestnik* 24, 338–385.
- GABROVEC, S. 1983, Kasno brončano doba (Kultura polja sa žarama). – V / In: Benac (ur. / ed.) 1983, 52–96.
- GARAŠANIN, M. 1983, Razvijeno bronzano doba i prelazni period (gvozdeno doba I) Makedonije. – V / In: Benac (ur. / ed.) 1983, 786–798.
- GARBSCH, J. 1965, *Die norisch-pannonische Frauentracht im 1. und 2. Jahrhundert*. – Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 11, Veröffentlichungen der Kommission zur Archäologischen Erforschung des Spätromischen Raetien der Bayerischen Akademie der Wissenschaften 5.
- GARBSCH, J. 1985, Die norisch-pannonische Tracht. – V / In: H. Temporini, W. Haase (ur. / eds.) *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt II, Principat*, 12. Band, 3. Teilband, 546–576, Berlin, New York.
- GROSMAN, D. 1996, Antično Posavje. Uporaba nedestruktivnih arheoloških metod (Roman Posavje). – V / In: M. Guštin, P. Novaković, D. Grosman, B. Mušič, M. Lubšina Tušek, *Rimsko podeželje / Roman countryside, Razprave Filozofske fakultete*, 43–82.
- GUGL, C. 2008, Le "kräftig profilierten Fibeln" dal Friuli uno Sguardo di insieme. – V / In: M. Buora, S. Seidel (ur. / eds.), *Fibule antiche del Friuli*, Cataloghi e monografie archeologiche dei Civici musei di Udine 9, 33–41.
- GUIRAUD, H. 1989, Bagues et anneaux à l'époque romaine en Gaule. – *Gallia* 46, 173–211.
- GUŠTIN, M. 1976, Poročilo o izkopu kulturnih slojev v Levakovi jami (Bericht über die Ausgrabung der Kulturschichten in der Höhle Levakova jama). – *Arheološki vestnik* 27, 260–282.
- GUŠTIN, M. 1977, Dobova. – *Varstvo spomenikov* 21, 206–208.
- GUŠTIN, M. 1982a, Dobova. – *Varstvo spomenikov* 24, 190–191.
- GUŠTIN, M. 1982b, Mihalovec. – *Varstvo spomenikov* 24, 174.
- GUŠTIN, M. 1985, Antične najdbe iz Posavja. Poročilo o izkopavanjih v letih 1974–1982 (Römerzeitliche Funde aus Posavje). – *Arheološki vestnik* 36, 147–162.
- GUŠTIN, M. 1990, Dobova. Brežice. – V / In: *Arheološka najdišča Dolenjske*, Arheo, 17–20.
- GUŠTIN, M. (ur. / ed.) 2002, *Zgodnji Slovani. Zgodnje-srednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp / Die frühen Slawen. Frühmittelalterliche Keramik am Rand der Ostalpen*. – Ljubljana.
- GUŠTIN, M. 2015, Roman camps following the route to Segestica and the western Balkans / Rimski vojaški tabori v smeri proti Segestiki in zahodnemu delu Balkanskega polotoka. – V / In: J. Istenič, B. Laharnar, J. Horvat (ur. / ed.), *Evidence of the Roman army in Slovenia / Sledovi rimske vojske na Slovenskem*, Katalogi in monografije 41, 221–233.
- GUŠTIN, M., G. TIEFENGRABER 2002, Oblike in kronologija zgodnesrednjeveške lončenine na Novi tabli pri Murski Soboti / Formen und Chronologie frühmittelalterlicher Keramik in Nova tabla bei Murska Sobota. – V / In: Guštin (ur. / ed.) 2002, 46–62.
- HÖCK, A. 2013, Zu den Ringfibeln mit seitlich aufgerollten Enden. – V / In: G. Grabherr, B. Krainrath, T. Schierl (ur. / eds.), *Verwandte in der Fremde? Fibeln und Bestandteile der Bekleidung als Mittel zur Rekonstruktion von interregionalem Austausch und zur Abgrenzung von Gruppen vom Ausgreifen Roms während des 1. Punischen Krieges bis zum Ende des Weströmischen Reiches. Akten des Internationalen Kolloquiums, Innsbruck 27. bis 29. April 2011*, Ikarus. Innsbrucker klassisch-archäologische Universitätsschriften 8, 333–399.
- JOBST, W. 1975, *Die Römische Fibeln aus Lauriacum*. – Forschungen in Lauriacum 10.
- JOVANOVIĆ, A. 1978, *Nakit u rimskoj Dardaniji (Jewelry in the Roman Dardania)*. – Dissertationes et monographiae 21.

- KARAVANIĆ, S. 2010, Sljepoočničarke i struktura grobnih priloga na groblju u Velikoj Gorici. – *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 27, 83–94.
- KASTELIC, J. 1960, *Slovanska nekropola na Bledu. Poročilo o izkopavanjih leta 1949 in 1951.* – Dela 1. razreda SAZU 13. Sekcija za arheologijo 9.
- KNEZ, T. 1967, Staroslovanske najdbe na Dolenjskem in v Beli krajini (Frühslawische Funde aus Dolenjsko (Unterkrain) und Bela krajina (Weisskrain)). – *Arheološki vestnik* 18, 389–396.
- KNEZ, T. 1968, Oblike antičnih grobov na Dolenjskem (Antike Grabformen in Dolenjsko (Unterkrain)). – *Arheološki vestnik* 19, 221–238.
- KNEZ, T. 1992, *Novo mesto 2. Keltsko-rimsko grobišče Beletov vrt / Keltisch-römisches Gräberfeld Beletov vrt.* – Carniola archaeologica 2.
- KNIFIC, T. 2002, Lončenina v zgodnjerednjeveških grobovih na Slovenskem. – V / In: Guštin (ur. / ed.) 2002, 115–128.
- KNIFIC, T., Ž. ŠMIT 2018, Zgodnjerednjeveško steklo na Slovenskem. Študij sestave in jagode iz halofitskega stekla / Early Medieval glass in Slovenia. Analytical study and beads of plant-ash glass. – *Arheološki vestnik* 69, 369–436.
- KOROŠEC, J. 1954, Staroslovanski grobovi na Selah pri Dobovi (Altslawische Gräber in Sela bei Dobova). – *Arheološki vestnik* 5, 167–170.
- KOROŠEC, P. 1979, *Zgodnjerednjeveška arheološka slika karantanskih Slovanov (Archäologisches Bild der Karantanischen Slawen im frühen Mittelalter).* – Dela 1. razreda SAZU 22.
- KOROŠEC, P. 1999, *Nekropola na ptujskem gradu. Turnirski prostor / Das Gräberfeld an dem Schloßberg von Ptuj. Turnierplatz.* – Ptuj.
- KRAJŠEK, J., P. STERGAR 2008, Keramika z rimskega svetiščnega območja v Podkraju pri Hrastniku (The pottery material from the Roman sanctuary area at Podkraj near Hrastnik). – *Arheološki vestnik* 59, 245–277.
- KRIŽ, B. 2003, *Draga pri Beli cerkvi. Antična nekropola. Katalog razstave (Stoletja ob cesti) / Draga near Bela cerkev. Roman cemetery. Exhibition catalogue (Centuries by the road-side).* – Novo mesto.
- KRIŽ, B. 2004, Prazgodovinsko steklo Slovenije (Prehistoric glass from Dolenjska). – V / In: I. Lazar (ur. / ed.) *Drobci antičnega stekla, Annales Mediterranea*, 11–17.
- KRIŽ, B., M. GUŠTIN 2015, Prehistoric Glass from Novo mesto / Slovenia. – V / In: I. Lazar (ur. / ed.), *Annales du 19e Congrès de l'Association internationale pour l'histoire du verre, Piran 2012*, 48–54, Koper.
- KRIŽ, B., P. TURK 2003, *Steklo in jantar Novega mesta. Katalog arheološke razstave.* – Novo mesto, Ljubljana.
- LAZAR, E. 2008, Nedelica – zgodnjerednjeveško selišče (Nedelica – frühmittelalterliche Siedlung). – V / In: M. Guštin (ur. / ed.), *Srednji vek. Arheološke raziskave med Jadranskim morjem in Panonsko nižino / Mittelalter. Archäologische Forschungen zwischen der Adria und der Pannonischen Tiefebene*, 75–78, Ljubljana.
- LAZAR, I. 2004, Odsevi davnine. Antično steklo v Sloveniji / Spiegelungen der Vorzeit. Antikes Glas in Slowenien. – V / In: I. Lazar (ur. / ed.), *Rimljani. Steklo, glina, kamen. Katalog razstave / Die Römer. Glas, Ton, Stein. Ausstellungskatalog*, 11–81, Celje, Maribor, Ptuj.
- LINDSAY, H. 2000, Death-pollution and funerals in the city of Rome. – V / In: M. V. Hope, E. Marshall (ur. / eds.), *Death and Disease in the Ancient City*, 152–173, London.
- LOŽNJAK DIZDAR et al. 2018 = D. Ložnjak Dizdar, S. Filipović, P. Rajić Šikanjić, S. Radović, S. Forenbaher 2018, *Pogrebni običaji i društvo kasnog brončanog doba na jugu Karpatske kotline. Groblje Slatina, 11. st. pr. Kr. / Late Bronze Age Mortuary Practices and Societies in the Southern Carpathian Basin. Slatina Cemetery, 11th Century BC*, Monografije Instituta za arheologiju 13.
- MACHÁČEK, J. 2002, Nove nálezy nejstarší zdošené časné slovanské keramiky na Moravě / Die neuen Funde der ältesten verzierten frühslawischen Keramik in Mähren. – V / In: Guštin (ur. / ed.) 2002, 179–183.
- MARTIN, M. 1991, *Das spätrömisch-frühmittelalterliche Gräberfeld von Kaiseraugst, Kt. Aargau.* – Basler Beiträge zur Ur- und Frühgeschichte 5.
- MASON, P. 1996, Dobova. – *Varstvo spomenikov. Poročila* 37 (1998), 23.
- MASON, P. 2003, Obrežje MMP. – V / In: D. Prešeren (ur. / ed.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih, Dnevi evropske kulturne dediščine*, 202–203, Ljubljana.
- MASON, P. 2004, Obrežje – International Border Crossing. – V / In: D. Prešeren (ur. / ed.), *The earth beneath your feet. Archaeology on the motorways in Slovenia. Guide to sites*, The European heritage days series, 208–210, Ljubljana.
- MASON, P., A. TIRAN, I. PINTÉR 2009, Brežice – mestno jedro. – *Varstvo spomenikov. Poročila* 46 (2010), 33–34.
- MIHOVILIĆ, K. 1972, Nekropola gradine iznad Limskega kanala (La necropoli del castelliere "Gradina" sovrastante il Canale di Leme). – *Histria Archeologica* 3/2, 5–67.
- MIHOVILIĆ, K. 2001, *Nezakcij. Prapovijesni nalazi 1900. – 1953. / Nesactium. Prehistoric finds 1900 – 1953.* – Monografije i katalogi. Arheološki muzej Istre 11.
- MIHOVILIĆ, K. 2013, *Histri u Istri / Gli Istri in Istria / The Histri in Istria.* – Monografije i katalogi. Arheološki muzej Istre 23.
- MILOVANOVIĆ, B., A. RAIČKOVIĆ, S. REDŽIĆ 2006, Stilsko-tipološke odlike i poreklo formi naušnica rimskog perioda u Srbiji (Style-typological distinction and origin of Earrings from the Roman period in Serbia). – *Arheologija i prirodne nauke* 1, 61–80.
- MODRIJAN, Z., M. NOVŠAK 2015, Lonca z glajenim okrasom iz rimskodobnega vodnjaka v Dobovi / A pot with burnished decoration from a Roman period well near Dobova. – *Arheološki vestnik* 66, 23–45.
- OLIĆ, S., U. BAVEC 2007, Brežice – arheološko najdišče mestno jedro. – *Varstvo spomenikov. Poročila* 44 (2008), 27.
- OŽDÁNI, O., P. UŠIAK, T. ZACHAR 2007, Další depot bronzových predmetov zo Zvolena-Balkánu. – V / In: *Doba popelnicových polí a doba halštatska / Die Urnenfelderzeit und die Hallstattzeit*, 167–176, Brno.
- PAHIČ, S. 1969, Antični in staroslovanski grobovi v Brezju nad Zrečami / Antike und altslawische Gräber in Brezje ob Zreče. – *Razprave 1. razreda SAZU* 6, 215–308.
- PAVLIN, P., U. BAVEC 2017, Poznobronastodobno grobišče Žadovinek pri Krškem / The Late Bronze Age cemetery of Žadovinek near Krško, Slovenia. – *Arheološki vestnik* 68, 85–104.

- PETRESCU-DÎMBOVIȚA, M. 1998, *Die Arm- und Bein-schmuck in Rumänien*. – *Prähistorische Bronzefunde* 10/4.
- PETRU, P. 1960–1961, Dobova. – *Varstvo spomenikov* 8, 239–240.
- PETRU, P. 1969, Rimski grobovi iz Dobove, Ribnice in Petrušnje vasi (Römische Gräber aus Dobova, Ribnica und Petrušnja vas). – *Razprave I. razreda SAZU* 6, 5–53.
- PETRU, S. 1961, Najdba zlatega nakita v Ribnici pri Jesenicah na Dolenjskem (The discovery of gold jewelry at Ribnica near Brežice). – *Dolenjski zbornik*, 223–229.
- PETRU S., P. PETRU 1978, *Neviodunum (Drnovo pri Krškem)*. *Katalog najdb*. – *Katalogi in monografije* 15.
- PICHLER, F. 1967, *Repertorium der steierischen Münzkunde. II. Die Münzen der römischen und byzantinischen Kaiser in der Steiermark*. – Graetz.
- PLESNIČAR-GEC, L. 1972, *Severno emonsko grobišče / The northern necropolis of Emona*. – *Katalogi in monografije* 8.
- PLESNIČAR-GEC, L. 1977, *Keramika emonskih nekropol (The pottery of Emona necropolises)*. – *Dissertationes et monographiae* 20.
- PLESTENJAK, A. 2016, Dobova. – *Varstvo spomenikov*. Poročila 50–51 (2013–2014), 46–47.
- PLESTENJAK et al. 2014 = A. Plestenjak, T. Verbič, P. Vojakovič, M. Novšak 2014, *Poročilo o arheoloških izkopavanjih na lokaciji OŠ Dobova*. – Poročilo / Report. Arhej [http://www.arhej.com/datoteke/Pdf/porocilo_dobova.pdf] (zadnji dostop / last access: Dec. 2020).
- PLETERSKI, A. 2010, *Zgodnjesrednjeveška naselbina na Blejski Pristavi. Tafonomija, predmeti in čas / Frühmittelalterliche Siedlung Pristava in Bled. Taphonomie, Fundgegenstände und zeitliche Einordnung*. – *Opera Instituti Archaeologici Sloveniae* 19. DOI: https://doi.org/10.3986/9789612545666
- PLETERSKI, A., M. BELAK 2002, Grobovi s Puščave nad Starim trgom pri Slovenj Gradcu. – *Arheološki vestnik* 53, 233–300.
- RIHA, E. 1979, *Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst*. – *Forschungen in Augst* 3.
- RIHA, E. 1990, *Der Römische Schmuck aus Augst in Kaiseraugst*. – *Forschungen in Augst* 10.
- SAGADIN, M. 2013, Zgodnjesrednjeveški grobišči v Komendi in na Zgornjem Brniku (The early Medieval cemeteries of Komenda and Zgornji Brnik in the Gorenjska region). – *Arheološki vestnik* 64, 249–298.
- Sammlungen 1858 = Sammlungen des Vereines*. – *Mitteilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 8, 16–44.
- STARE, F. 1951, Ilirsko grobišče pri Dobovi (The Illyrian necropolis near Dobova). – *Arheološki vestnik* 2, 61–68.
- STARE, F. 1953, Ilirsko grobišče pri Dobovi. Izkopavanja leta 1952. – *Razprave I. razreda SAZU* 3, 109–177.
- STARE, F. 1954a, Topografsko raziskovanje v okolici Dobove (Topographic Researches in the Umgebung von Dobova). – *Arheološki vestnik* 5/1, 123–131.
- STARE, F. 1954b, *Ilirske najdbe železne dobe v Ljubljani* (Illyrische Funde aus der Eisenzeit in Ljubljana). – *Dela I. razreda SAZU* 9.
- STARE, F. 1958–1959a, Dobova. – *Varstvo spomenikov* 7, 279.
- STARE, F. 1958–1959b, Dobova. – *Varstvo spomenikov* 7, 289.
- STARE, F. 1958–1959c, Dobova. – *Varstvo spomenikov* 7, 319.
- STARE, F. 1958–1959d, Dobova - Veliki Obrež. – *Varstvo spomenikov* 7, 287.
- STARE, F. 1958–1959e, Grob 108 iz Dobove (Grab 108 aus Dobova). – *Situla* 1, 81–110.
- STARE, F. 1960–1961a, Dobova pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 8, 191–192.
- STARE, F. 1960–1961b, Dobova pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 8, 225–226.
- STARE, F. 1961, Dobova. – *Arheološki pregled* 3, 47.
- STARE, F. 1975, *Dobova*. – Posavski muzej Brežice 2.
- STARE F., A. BENAC 1957, *Tombes plates à urne à Dobova en Slovenie et à Velika Gorica en Croatie*. – *Inventaria Archaeologica*. Jugoslavija 1.
- ŠKALER, S. 1960–1961a, Dobova pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 8, 192.
- ŠKALER, S. 1960–1961b, Dobova pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 8, 203–204.
- ŠKALER, S. 1960–1961c, Dobova - Brežice - Novo mesto. – *Varstvo spomenikov* 8, 226.
- ŠKALER, S. 1962–1964a, Dobova pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 9, 138.
- ŠKALER, S. 1962–1964b, Dobova pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 9, 190.
- ŠKALER, S. 1962–1964c, Dobova pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 9, 191–192.
- ŠKALER, S. 1965a, Dobova. – *Varstvo spomenikov* 10, 193.
- ŠKALER, S. 1965b, Dobova. – *Varstvo spomenikov* 10, 198.
- ŠKALER, S. 1968–1969, Vel. Obrež pri Dobovi. – *Varstvo spomenikov* 13–14, 171.
- ŠKALER, S. 1974–1975, Dobova pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 17–19, 124–125.
- ŠRIBAR, V. 1961, Staroslovensko grobišče v Črnomlju. – *Situla* 4, 81–89.
- TAKÁCS, M. 2002, A Lébény Kaszás-dombi 373-as objektum kerámiaja / Die Keramik des Siedlungsobjektes Nr. 373 von Lébény - Kaszás-domb. – *V / In: Guštin (ur. / ed.)* 2002, 170–178.
- TARBAY, J. G. 2017, The Late Bronze Age Hoard from Oltárc-Márki Hill. Analysis of prehistoric manipulations, selective fragmentation and non-ritual violence. – *Zalai Múzeum* 23, 73–137.
- TERŽAN, B. 1995, Stand und Aufgaben der Forschungen zur Urnenfelderzeit in Jugoslawien. – *V / In: Beiträge zur Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen, Monographien. Römisch-Germanisches Zentralmuseum Mainz* 35, 323–372.
- TERŽAN, B. 1999, An outline of the Urnfield culture period in Slovenia / Oris obdobja kulture žarnih grobišč na Slovenskem. – *Arheološki vestnik* 50, 97–143.
- TOMIČIĆ, Ž. 2002, Keramika iz (ponekih) ranosrednjovekovnih grobalja kontinentalnog dijela Hrvatske / Keramik aus ausgewählten frühmittelalterlichen Gräberfeldern im kontinentalen Kroatien. – *V / In: Guštin (ur. / ed.)* 2002, 129–141.
- TOYNBEE, J. M. C. 1971, *Death and Burial in the Roman World*. – Baltimore, London.
- TURK, P. 1996, Daticija poznobronastodobnih depojev / The dating of Late Bronze Age hoards. – *V / In: B. Teržan (ur. / ed.), Depoje in posamezne kovinske najdbe bakrene bronaste dobe na Slovenskem / Hoards and individual metal finds from the Eneolithic and Bronze Ages in Slovenia* 2, *Katalogi in monografije* 30, 89–123.
- TURK, Pe. 2005, *Dobova - Humek. Antično in zgodnjesrednjeveško grobišče*. – *Diplomsko delo / BA Thesis*,

Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana (neobjavljeno / unpublished).
 TUŠEK, I. 2002, Poznoantična in zgodnesrednjeveška lončenina z najdišča Pod Kotom – cesta / Spätantike und frühmittelalterliche Keramik vom Fundort Pod Kotom – cesta. – V / In: Guštin (ur. / ed.) 2002, 36–45.
 VALIČ, A. 1960–1961, Smokuč na Gorenjskem. – *Varstvo spomenikov* 8, 257.

VUKELIČ, V., M. STUPARIČ 2017, Rimski pogrebni običaji (Roman funerary practices). – *Povijest u nastavi* 15/1, 5–42.
 ŽBONA-TRKMAN, B., A. BAVDEK 1995–1996, Depojski najdbi s Kanalskega Vrha / The Hoards from Kanalski Vrh. – V / In: B. Teržan (ur. / ed.), *Depojske in posamezne kovinske najdbe bakrene bronaste dobe na Slovenskem / Hoards and individual metal finds from the Eneolithic and Bronze Ages in Slovenia* 1–2, Katalogi in monografije 29–30, 31–71.

Cemeteries at Humek in Dobova (Slovenia)

Translation

Dobova is located in the Posavje region, in the area of the natural passage of Brežiška vrata, a strategic crossroads between the pre-Alpine area and Pannonian Plain (*Fig. 1*).

At the beginning of May 1981, while digging the building pit for the house of Anton Humek on plot No. 130/1 k. o. Mihalovec,¹ graves were found (*Fig. 2*). The then curator of Posavski Muzej in Brežice Mitja Guštin heard about the event, and the daughter of the owner also gave him a pot decorated with a wavy line (*Pl. 1: 1*) and human bones. The subsequent anthropological analysis of these bones revealed that three graves had been destroyed (Gr. 1–3; *Fig. 3*); the fourth grave (Gr. 4; *Fig. 3*) was excavated by Mitja Guštin and Jože Lorber on May 7, 1981. Further excavations, which lasted from July 31 to August 25 of the same year, revealed another 28 Roman and Early Medieval inhumation and cremation graves (Gr. 5–31; *Fig. 3*). The excavations were completed by excavations in the orchard on the adjoining, south-lying parcel no. 132/2 k. o. Mihalovec (*Fig. 2*), where another inhumation grave (Gr. 32) was discovered (*Fig. 3*). According to local people, several destroyed cremation graves were also found while tree pits were being dug. One cremation burial (Gr. 33; *Fig. 3*) was discovered later, on October 10, 1981, during excavations in the south-western part of the east-lying plot no. 131/2 k. o. Mihalovec (*Fig. 2*).²

The first information about the cemetery was soon published;³ it was also presented in the

bachelor's thesis of Petra Turk.⁴ Other publications published it partially⁵ or only in the context of broader reviews.⁶

LATE BRONZE AGE GRAVE

Cremation Grave 33 was discovered during excavations in the south-western part of parcel no. 131/2 k. o. Mihalovec (*Fig. 2*). Its microposition was not recorded (*Fig. 3*).

A clay urn with grave goods was placed in a simple, oval grave pit of 60 × 70 cm (*Fig. 4*). Some of the ashes were placed in the urn, and some were strewn over the floor of the grave pit. The top of the grave pit was 45 cm below the surface and the bottom 90 cm below the surface. Due to the insufficient size of the fragments of burnt bone remains, no anthropological analysis could be carried out, but according to the grave goods, it is a female grave.

Grave goods

All objects from the grave were broken or damaged. The costume of the deceased consisted of two ribbed, hair ring bands with a constricted middle part (*Pl. 8: 8–12*), at least five necklaces with spirally twisted ends, one of which has a

¹ Today inn Humek, Ulica bratov Gerjovičev 32 Street.

² Guštin 1982a.

³ Guštin 1982a.

⁴ Turk 2005.

⁵ Teržan 1995, *Fig. 27*; Bitenc, Knific 2001, *Cat. No. 283*; Knific 2002, 123.

⁶ Guštin 1985, 148; Guštin 1990; Grosman 1996, 64–65.

rhombic cross-section (*Pl. 9: 22-26*) and the rest have a round cross-section. (*Pl. 9: 1-21*), two ribbed, band or tubular armlets (*Pl. 8: 6,7*), two band bracelets (*Pl. 8: 17-19*) and two spherical buttons (*Pl. 8: 14,15*).

Dating

The closest comparison for the grave can be found at the nearby cemetery Na Gomilicah in Dobova, where the Grave 289 contained necklaces with twisted ends of round and rhombic cross-section and rings embedded in a series of figures of eight attached to the body of the necklace with rhombic cross-section. Other grave goods include ribbed, hair ring bands with a constricted middle part and spherical buttons.⁷ In contrast to the necklaces from Gr. 33, the necklaces with a round cross-section from Gr. 289 at Na Gomilicah cemetery are unornamented. In this grave, the objects also were mostly broken or damaged.

The same decoration of the herringbone pattern as on the necklaces from Grave 33 at Humek (*Figs. 5: 3a,8a,11a,18a; Pl. 9: 3,6-9,11,12,18*) was also found on the two fragments of necklace(s) with a round cross-section in Grave 3 from the cemetery in the courtyard of Slovenian Academy of Sciences and Arts in Ljubljana, dated by Stane Gabrovec in phase Ljubljana Ia.⁸ The decoration was made in the same technique: it was cut in metal. They also have a spherical button in common.⁹

An excellent comparison for a set of necklaces can be found in the first hoard from Kanalski Vrh (*Fig. 6*).¹⁰ Among the jewellery from this hoard, there are six necklaces made of bronze wire with a round cross-section¹¹ and one with a rhombic cross-section, to which rings hanging from a thin wire formed into a series of successive figures of eight are attached, just like in Grave 289 from Dobova. All the necklaces have relatively large, flattened, spiral-shaped ends and are decorated. In all those with a round cross-section, the decoration has the herringbone pattern, which was made in the same technique as the necklaces from Grave 33 at Humek and Grave 3 from Ljubljana-Dvorišče

SAZU, and bundles of transverse incisions, which are denser than on the necklace fragments on *Fig. 5: 18* and *Pl. 9: 18*. The necklaces are of different sizes and form a kit. In addition to these, there is also a spherical button in the hoard.¹² The hoard was placed in the third horizon by Peter Turk, i.e., in the period Ha B1-Ha B2 or about in the 10th century BC¹³

Similar necklaces can be found in the Oltárc-Márki hegyről hoard in Vas County, Hungary. Six of them are made of bronze wire of different thickness (4-8 mm) and have relatively large flattened spiral ends, five of them are decorated, and four have a herringbone pattern motif.¹⁴ In addition, there are two necklaces with flattened, spirally twisted ends in the hoard, one is thickened in the central part, and the other is pseudo-twisted.¹⁵ The hoard contains objects from the period Ha A1 to Ha B1.¹⁶

Both depots have a common category of objects, including ornamental plates¹⁷ and rings with a visible casting point.¹⁸

The decoration of the cut herringbone pattern and transverse incised lines is also on two necklaces with hooked ends from the new, partially preserved depot from Zvolen in Slovakia. The preserved part of the depot consists of five necklaces and two axes. It is dated to Ha B1.¹⁹

In contrast to necklaces from graves, the specimens from the hoards are completely preserved or only slightly damaged.

At the Na Gomilicah cemetery in Dobova fragments of smooth, unadorned necklaces with round cross-sections and spirally twisted ends were also present in Graves H and 305.²⁰ Graves 289 and H also have rings,²¹ bracelets made in the pierced technique,²² spherical buttons,²³ saltaleons,²⁴ and pendants²⁵ in common. Of the objects listed, in

¹² Žbona-Trkman, Bavdek 1995-1996, 35, Pl. 99: 21; 165: 1.

¹³ Turk 1996, 113.

¹⁴ Tarbay 2017, 76, Fig. 9: 16 to 11: 20; 12: 23.

¹⁵ Tarbay 2017, 76, Fig. 12: 21,22.

¹⁶ Tarbay 2017, 89, 90.

¹⁷ Žbona-Trkman, Bavdek 1995-1996, 61, Pl. 96: 5-9; 164: 1-5; Tarbay 2017, 78, 88, Fig. 17: 50,51.

¹⁸ Žbona-Trkman, Bavdek 1995-1996, Pl. 103: 59 to 107: 120; 166: 32-37; 167; Tarbay 2017, 78, Fig. 14: 42.

¹⁹ Ožďáni, Ušiak, Zachar 2007, Fig. 4: 1,2.

²⁰ Stare 1975, Pl. 3: 1-10; 44: 2-12.

²¹ Stare 1975, Pl. 41: 4; Pl. 3: 3.

²² Stare 1975, Pl. 40: 15-18; Pl. 3: 8.

²³ Stare 1975, Pl. 41: 12; Pl. 3: 10.

²⁴ Stare 1975, Pl. 41: 2; Pl. 3: 5.

²⁵ Stare 1975, Pl. 40: 8-14; Pl. 3: 6.

⁷ Stare 1975, Pl. 40: 7; 41: 4,5,12.

⁸ Gabrovec 1975, 342-343; Table 1.

⁹ Stare 1954b, 21-22, Pl. 7: 5,6,8.

¹⁰ Žbona-Trkman, Bavdek 1995-1996, 34, 35; Pl. 97: 10 to Pl. 99: 17; 163: 1-9.

¹¹ Thickness of the wire: 4-5 mm.

Grave 305 spherical buttons are found.²⁶ These are also present in Graves G, 6, 123 and 226.²⁷ The Gr. G, H, 6 and 305 are classified in the second phase according to the chronological classification proposed for this cemetery by a group of Italian archaeologists in 1990.²⁸

The first attempt of a chronological division of the Dobova cemetery was made in 1978 by Janez Dular who divided the graves into four rather well-separated combination groups and matched them with four time horizons (Dobova I-IV = Ha A1-Ha B2).²⁹ Since his first group mainly comprises graves with characteristic female grave goods, while the second group includes male burials, he wondered whether he had succeeded in dissecting graves in the earlier part of Urnfield Culture Period (Ha A) by gender only, or whether the first group included the earlier and the second group the later burials.

Like Dular, a group of Italian archaeologists have extracted four series or phases and named them Dobova I-IV. According to the number of types, the second phase is best represented and contains the most of metal objects from Grave 289. The authors of the research defined the material of the second phase to Ha B1. The earlier material, the material of Phase I, comes from three graves and is hypothetically classified to Ha A2. The material of the Phases III and IV is represented by ceramics, with the exception of a needle with a twisted head and a spectacle fibula with a figure-eight. It is classified to Ha B2 and Ha B3. Compared to Dular, who laid the foundation stone for the burial at Na Gomilicah cemetery in Ha A1, according to Italian archaeologists, it started in Ha A2 and lasted until the end of the Urnfield Culture Period.³⁰

Biba Teržan also expressed doubts about the beginning of the Na Gomilicah cemetery at the Ha A1. Based on trapezoidal anthropomorphic and lunar pendants and necklaces with rhombic cross-section and sets of necklaces, which are characteristic for the earlier part of Urnfield Culture Period, she placed the probable beginning of the cemetery in Ha A2 or the Ha A2/Ha B1 transition.³¹

The setting of Dular's second phase of the Na Gomilicah cemetery in Ha A2 was problematised by Peter Turk based on the finding that needles with an onion head and a thickened decorated neck have a much greater range than Ha A2.³²

At the Na Gomilicah cemetery, fragments of smooth necklaces with rhombic cross-section are also present in Graves 6, 36, 64, 284 and 305,³³ which are dated, with the exception of Gr. 284, to the second phase according to the Italian chronological division (Ha B1).³⁴ Teržan sees bronze necklaces with rhombic cross-sections as the forerunners of iron necklaces with such cross-section, which is a characteristic phenomenon at the beginning of Iron Age in the south-eastern Alps.³⁵

Ribbed, hair ring bands with a constricted middle are found at the Na Gomilicah cemetery in Graves 6, 180, 243, 250, 259, 266 and 283.³⁶ Grave 6 is dated according to the Italian chronological division of the cemetery in the second phase, Graves 250 and 283 in the third (Ha B2),³⁷ while in Gr. 180, 259 and 266 this hair rings are the only grave good.

The fragments of ribbed armlets (*Pl. 8: 6,7*) belong to two specimens. Since only one original margin is preserved in each, it cannot be said with certainty whether the armlet was narrower, banded or wider, tubular. Bracelets (some also call them 'cuffs') are widely spread from the Black Sea to the eastern Adriatic coast. In Romania, the earliest ribbed armlet comes from a Middle Bronze Age grave; otherwise, they are characteristic of graves and hoards of phase Ha A1.³⁸ On Glasinac, they are present in the graves of the IIB and III Phases.³⁹ On the eastern Adriatic coast, they can be found in Late Bronze Age graves at the Dalmatians⁴⁰ and Liburnians⁴¹ and in the graves of the first phase of Iron Age at the Istrians.⁴² They are also found

²⁶ Stare 1975, Pl. 44: 4,5.

²⁷ Stare 1975, Pl. 2: 6a-d,7; 5: 7; 21: 1; 31: 5.

²⁸ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 193-195.

²⁹ Dular 1978.

³⁰ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, Fig. 78.

³¹ Teržan 1995, 338-339; Teržan 1999, 138.

³² Turk 1996, 119-120.

³³ Stare 1975, Pl. 5: 8; 10: 9; 14: 5; 42: 11; 44: 8.

³⁴ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, Fig. 78.

³⁵ Teržan 1995, 339, Fn. 46.

³⁶ Stare 1975, Pl. 5: 6; 25: 8,9; 33: 7; 35: 4,5; 36: 9; 36: 11; 42: 8.

³⁷ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, Fig. 78.

³⁸ Petrescu-Dimbovița 1998, 183, Pl. 158: 2262 to 160: 2319.

³⁹ Drechsler-Bižić 1983, 263, Pl. 39: 3; Čović 1965, 64, Fig. 2; Pl. 2: 2; Čović 1983, 424, Fig. 28: 10; Pl. 62: 7.

⁴⁰ Batović 1983, 339 f, Fig. 21: 11; Pl. 48: 17,18.

⁴¹ Batović 1983, 311, Fig. 20: 16; Pl. 44: 13-15; Blečić Kavur 2014, 82, Fig. 19: 2,3,9; 46.

⁴² Mihovilić 1972, 46, Pl. 8: 5-7; 13: 5; Mihovilić 2001, 56 f; Mihovilić 2013, 134, Fig. 75.

in Macedonia, where they are an element of the attire of the first phase of Iron Age.⁴³

The fragmented amphora (*Pl. 8: 2*) is decorated with a band of parallel grooves under the neck and with a series of triangles on the largest circumference, consisting of a herringbone pattern, similar to wire necklaces with a round cross-section and spiral ends. Similar in shape and size, the amphorae are present in Graves E, 7, 14 and 119⁴⁴ at the Na Gomilicah cemetery. They have a smooth surface, with the exception of the amphora from Grave 7, which is decorated under the neck with a belt of parallel grooves, like the example from Grave 33 at Humek. All the listed graves belong to the third phase according to the Italian chronological division (Ha B2).⁴⁵ Otherwise, the amphorae decorated with a belt of grooves are still in Graves 98, 237, 245, 280, 347, and 363.⁴⁶ Graves 245 and 280 are assigned to the Phase III, Gr. 237 and 363 to the Phase IV.⁴⁷ Earlier are amphorae decorated with a belt of grooves from the Slavonian cemetery Slatina. Similar amphora from Grave 33 at Humek can be found in Graves 4, 20, 25 and 38 in Slatina.⁴⁸ All four graves are dated to Ha A2, for Gr. 20 there is also a calibrated radiocarbon date of human bone available: 1σ 1100–1003 BC, 2σ 1127–931 BC,⁴⁹ which indicates that such amphorae were also used in Ha B1.

Clay spindle whorls (*Pl. 8: 4*) of different shapes have been added to Graves 1, 4, 6, 64, 202 and 348 at Na Gomilicah cemetery in Dobova.⁵⁰ In Graves 1, 4, and 64, one spindle whorl is added, in Gr. 6 and 348 two, and in Gr. 202 the spindle whorls are the only grave good. The biconical shaped spindle whorls are in Graves 6, 64, and 202. Graves 6 and 64 are dated to the second phase (Ha B1).⁵¹

An analysis of the grave goods in Grave 33 at Humek shows that it can be dated to the 10th century BC.

By analysing the compositions of the late Bronze Age graves from Dobova, Ruše and Pobrežje, Teržan determined that the funeral ritual and burial of the deceased were strictly determined.⁵² The form and content of the grave had a marking function, both

according to the sex of the buried person and his social position. She identified two levels of social differentiation in all three cemeteries. The basic level is reflected in the contents of the graves. A part of the graves contains ceramic vessels and bronze additions, a part only ceramic vessels, a part of the graves has no grave goods. The second level of differentiation can be seen mainly within the group of graves with metal grave goods. Ring ornaments, which appear in three different groups or sets (attires II–IV), characterise the female attire; the fourth group of grave goods in female graves is diverse (attire V).⁵³ The single grave at Humek with a spindle whorl, a small button and a large button, a ring, a hair ring, a bracelet and a necklace can be included in the 1st women's set or attire II in Dobova, whose characteristic object is a necklace. Of all 13 graves at the Na Gomilicah cemetery, they are classified according to their content in attire II; only Grave 289 contains several object categories. The categories that are missing in Gr. 33 are pendant, fibula, saltaleoni and glass bead, and there is a spindle whorl that is not in Gr. 289.

GRAVES FROM THE ROMAN PERIOD

The Roman period comprises 20 graves (Gr. 5–13, 16–20, 23, 26, 28–30), which are concentrated in the eastern part of the excavation area (*Fig. 3*).

There are both cremation (*Fig. 7*) and inhumation graves (*Fig. 8*).

Between four cremation graves, two variants of burial rite are conspicuous: with the ashes strewn across the floor of the grave pit (Gr. 10a) or with ashes partly placed in a ceramic urn and partly scattered on the floor of the grave pit (Gr. 13, 18, 30).

The inhumations are oriented in S–N direction with a slight deviation towards NW–SE. One exception is Grave 23, which is orientated in NW–SE direction. There are three variants of burial: a body placed in a grave pit (Gr. 5, 7, 8, 10–12, 14, 15, 17, 19, 20, 26, 28, 29), a body placed on a wooden board and then placed in a burial pit (Gr. 6, 16, 23) and a burial in a coffin (Gr. 9).

In the area of the present-day Dolenjska region, cremation has a prehistoric tradition,⁵⁴ while inhumation was established here in the 4th century

⁴³ Garašanin 1983, 792, *Pl. 109: 9,10*.

⁴⁴ Stare 1975, *Pl. 2: 2; 4: 2; 7: 11; 20: 4*.

⁴⁵ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, *Fig. 78*.

⁴⁶ Stare 1975, *Pl. 17: 6; 32: 1; 34: 3; 42: 4; 50: 6; 51: 5*.

⁴⁷ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, *Fig. 78*.

⁴⁸ Ložnjak Dizdar et al. 2018.

⁴⁹ Ložnjak Dizdar et al. 2018, 125.

⁵⁰ Stare 1975, *Pl. 3: 13; 4: 6; 5: 10; 14: 1; 29: 11; 53: 3,4*.

⁵¹ Belardelli, Giardino, Malizia 1990, 194, *Fig. 78*.

⁵² Teržan 1995, 339; Teržan 1999, 114.

⁵³ Teržan 1995, *Fig. 12; 13*; Teržan 1999, *Fig. 10; 11*.

⁵⁴ Knez 1968, 222, 224.

AD.⁵⁵ The same pots from the cremation Grave 18 (*Pl. 4: 8*) and from the inhumation of a child Grave 17 (*Pl. 3: 4*) indicate the possibility of the contemporaneity of cremation and inhumation rite between the 2nd and 3rd centuries AD.

Anthropological analyses of skeletal remains (*Fig. 9*) revealed the burials of adult and mature women in seven cases (Gr. 5, 7, 10, 11, 16, 19, 29), burials of juveniles, adults or mature males in four cases (Gr. 12, 20, 26 and 28) and burials of children aged about 6 months to 5 years in five cases (Gr. 6, 8, 9, 17, 23). Anthropological remains from the three cremated graves were not anthropologically identifiable (Gr. 10a, 13, 18). In one case (Gr. 30) it's a burial of an adult woman. The complete absence of the elderly (*senilis*) deviates from our expectations, so we can conclude that the population of the cemetery probably did not reach the age of 60 years.

Grave goods

Eight graves have grave goods in the form of costume or objects simply placed in the grave pit: three cremation (Gr. 13, 18, 30) and five inhumation graves (Gr. 6, 9, 10, 12, 17).

Seven graves, one cremation (Gr. 10a) and six inhumations (Gr. 5, 11, 12, 20, 26, 28), have Roman pottery in the backfill, perhaps in connection with libation rites and funeral feasts at the cemetery (*silicernium, cena novendialis*),⁵⁶ or they are simply the remains of destroyed graves.

Fibulae have been found in three graves: male, female and in one not anthropologically identifiable. In terms of their number, the cremation Grave 18, which contained five fibulae, stands out. The bronze fibula with an arch decorated with a ring with two prongs (*Pl. 4: 1*) can be classified in the group of Noric-Pannonian fibulae with wings,⁵⁷ more precisely in the type A 238 q according to Garbsch⁵⁸ from the first half of the 2nd century AD.⁵⁹ A long bronze fibula with a triangular pierced foot and two oval buttons on the bow (*Pl. 4: 2*) can be classified in the group of Noricum-Pannonian fibulae with two buttons:⁶⁰ in type A

236 f according to Garbsch,⁶¹ from the middle to the second half of the 1st century AD.⁶² According to the rule of wearing Noric-Pannonian fibulae in pairs,⁶³ we could conditionally also include a part of the bow and spring of a poorly preserved other fibula from same grave to this type of fibulae (*Pl. 4: 4*). A small fibula with high and short foot and a high bow with a button (*Pl. 4: 3*) can be classified in the group of strongly profiled fibulae (*kräftig profilierte Fibeln*).⁶⁴ In our case, it is a two-piece strongly profiled fibula of type 84, according to Almgren.⁶⁵ Jobst date fibulae of this type back to the second half of the 2nd and the beginning of the 3rd century AD,⁶⁶ but Gugl places their appearance in the first half of the 2nd century AD.⁶⁷ A part of the bow and spring of the poorly preserved other fibula from the mentioned grave could probably be included in this type of fibulae (*Pl. 4: 5*).

The cremation Grave 30 contained a fragment of a deformed object; perhaps, the foot and part of a fibula bow (*Pl. 7: 1*). Depending on the shape of the foot and the button at its end, it could be part of one of the variants of the Noricum-Pannonian fibulae with two buttons from the 1st and 2nd century AD.⁶⁸

The young man from Grave 12 wore a ring-shaped fibula with twisted ends (*Pl. 1: 5*). It is a long-lasting type of fibula,⁶⁹ which was part of the male⁷⁰ and probably at least sporadically also female attire⁷¹ from the 3rd and 4th century AD,⁷² perhaps also from the first half of the 5th century AD.⁷³

An iron ring with a soldered-on oval frontal extension with a missing gem from the same grave (*Pl. 1: 6*) differs slightly from the standard forms of Roman rings.⁷⁴ The best analogy can be found in the Augst cemetery, for which Martin dates such rings to the second half of the 4th century

⁵⁵ Knez 1968, 232.

⁵⁶ Toynbee 1971, 5; Lindsay 2000, 167.

⁵⁷ Almgren 1923, 108–109; *Pl. 11: 238*.

⁵⁸ Garbsch 1965, 49–77.

⁵⁹ Garbsch 1965, 69–70; Garbsch 1985, *Fig. 5*.

⁶⁰ Almgren 1923, 109, *Pl. 11: 236*.

⁶¹ Garbsch 1965, 26–49.

⁶² Garbsch 1965, 35–36; Garbsch 1985, *Fig. 4*.

⁶³ Almgren 1923, 109; Garbsch 1965, 77–79.

⁶⁴ Almgren 1923, 34–47.

⁶⁵ Almgren 1923, 39–44, *Pl. 4: 84*.

⁶⁶ Jobst 1975, 23, 40–41.

⁶⁷ Gugl 2008, 38.

⁶⁸ Garbsch 1965, 26–49.

⁶⁹ Irrespective of the similarity of form, they are not typological successors of so-called omega fibulae (Riha 1979, 208) as has been predicted in the past (Jobst 1975, 125).

⁷⁰ Riha 1979, 208–209.

⁷¹ Jobst 1975, 125.

⁷² Jobst 1975, 25, 125; Riha 1979, 205, 208–209.

⁷³ Höck 2013, 338, 352, *Fig. 4*.

⁷⁴ Guiraud 1989.

AD,⁷⁵ while Riha dates them much more widely, to Late Antiquity.⁷⁶

Perhaps a massive bronze ring with an oval cross-section from cremation Grave 18 (*Pl. 4: 6*) could also be counted among the rings. Round rings with different cross-sections were a relatively popular form of Roman jewellery. They were used between the second half of the 1st century BC and the first half of the 5th century AD.⁷⁷

Bronze band bracelets from the child Grave 17 (*Pl. 3: 2, 3*) are reused hair rings with a constricted middle part from the Urnfield Culture Period. The same jewellery was found in the late Bronze Age Grave 33 (*Pl. 8: 8–12*) and at the necropolis Na Gomilicah in Dobova.⁷⁸

Female Grave 10 contained a necklace of 60 biconical, disc-shaped and barrel-shaped glass beads of dark brown, brown-yellow, transparent to yellow, dark blue and dark green colour (*Pl. 2: 3*). Glass bead jewellery has an extremely long tradition, so it is difficult to define its time. Disc- and barrel-shaped beads of various colours were present in the Dolenjska region in the early Iron Age,⁷⁹ while biconical beads were introduced with the arrival of the Romans⁸⁰ or later, in the 4th century AD.⁸¹

Wire earrings with a pendant of brown drop-shape glass bead and three green prismatic glass beads from the same Grave 10 (*Pl. 2: 1,2*) are very similar to the glass beads from child Grave 17 (*Pl. 3: 5,6*). Riha connects drop-shaped glass beads with Late Antiquity;⁸² prismatic glass beads occur in the Dolenjska region as early as the early Iron Age.⁸³ Their use continued in the Roman period, as they were also discovered in Levakova jama near Šutna, where they were used in the period between the 1st and 4th centuries AD,⁸⁴ and in Ribnica, where they were used in the second half of the 3rd century AD.⁸⁵ Such earrings were a popular form of Roman jewellery and were accessible to

all population classes.⁸⁶ They are dated to the 4th century AD.⁸⁷

Cremation Grave 18 contained three iron nails of rectangular cross-section (*Pl. 4: 10–12*), which have possibly been parts of a wooden (?) object or structure.

The belly-shaped urn with slightly everted rim from Grave 18 (*Pl. 4: 7*) is similar to the pot from Grave 1 from Draga near Bela cerkev, dated to the 1st and 2nd century AD.⁸⁸

A bowl-shaped urn with a roller-stamped decoration from the Grave 13 (*Pl. 2: 9*) belongs to the group of so-called Pannonian slipped ware.⁸⁹ The shape of urn is similar of a bowl from Nevidunum,⁹⁰ and bowls from Carnuntum from the period between the 1st and the first half of the 3rd century AD.⁹¹ Due to the roller-stamped decoration, which prevailed in the early 3rd century AD,⁹² it can be dated to the 3rd century AD.

The plate from the cremation Grave 18 (*Pl. 4: 9*) with a simple, slightly inverted mouth belongs to the K1 type plates according to Krajšek and Stergar,⁹³ which were in use between the middle of the 1st⁹⁴ and at least the 3rd century AD.⁹⁵

Pots from the child inhumation Grave 17 (*Pl. 3: 4*) and the cremation Grave 18 (*Pl. 4: 8*) are similar to small pots from the cemetery Beletov vrt in Novo mesto.⁹⁶ They had the function of cups as part of a drinking service and were used in combination with pots with a cylindrical neck between the Claudian period and the middle of the 2nd century AD.⁹⁷ They are also similar to a pot from Draga near Bela Cerkev from the 1st and 2nd century AD.⁹⁸ As the coins in Grave 17 show, the period of use of such pots can also be extended to the 3rd century AD.

The presence of coins in male Grave 12 (*Pl. 1: 4*) and child Grave 17 (*Pl. 3: 1*) indicates the existence of a tradition of giving money to the deceased as

⁷⁵ Martin 1991, 21, Fig. 10: 25.

⁷⁶ Riha 1990, 29, Pl. 66: 2791.

⁷⁷ Guiraud 1989, Type 8, 196–197, 203.

⁷⁸ Stare 1975, Pl. 25: 8,9; 33: 7; 35: 4,5; 36: 9,11; 42: 8.

⁷⁹ Križ, Turk 2003, 72; Križ 2004, 13; Lazar I. 2004, 14.

⁸⁰ Riha 1990, 86.

⁸¹ Jovanović 1978, 44.

⁸² Riha 1990, 87.

⁸³ Križ, Turk 2003, 72; Križ 2004, 13; Bakarić, Križ, Šouflek 2006, 122; Križ, Guštin 2015, 50.

⁸⁴ Guštin 1976, Pl. 4: 2.

⁸⁵ Petru S. 1961, Fig. 2: 6; Petru P. 1969, 39, Pl. 20: 6; Lazar I. 2004, Fig. 35.

⁸⁶ Jovanović 1978, 35.

⁸⁷ Martin 1991, 22; Milovanović, Raičković, Redžić 2006, 62, Fig. 3: Ib1.

⁸⁸ Križ 2003, 1.6.

⁸⁹ So called *Pannonische Glanztonware*.

⁹⁰ Petru, Petru 1978, 40, Pl. 34: 3

⁹¹ Adler-Wölfl 2004, 92–94, Pl. 3: 50, 53.

⁹² Petru, Petru 1978, 40.

⁹³ Krajšek, Stergar 2008, Fig. 6.

⁹⁴ Plesničar-Gec 1972, Pl. 33: 2; Plesničar-Gec 1977, 55.

⁹⁵ Krajšek, Stergar 2008, 252.

⁹⁶ Knez 1992, Pl. 2: 9; 19: 11; 28: 1; 29: 7; 98; 99.

⁹⁷ Knez 1992, 88, Fig. 11.

⁹⁸ Križ 2003, 1.5.

payment for Charon during the transport across the Styx to the afterlife (i.e. *viaticum*).⁹⁹ The young man from Grave 12 probably received a coin of Constantine I in or on his mouth, and the child from Grave 17 held Gallienus' coin in his right hand.

Dating

The earliest well-dated Roman grave is a cremation Grave 18 with a Noric-Pannonian fibula with wings, an alleged pair of Noric-Pannonian fibulae with two buttons on the bow, an alleged pair of strongly profiled fibulae and a pot. It can be dated to the 2nd or early 3rd century AD.

The remaining cremation graves (Gr. 10a, 13 and 30) can be dated in the period between the 1st and 3rd century AD, according to the burial rite and taking into account the assumption of the transition to inhumation burial rite in the 4th century AD.¹⁰⁰ Based on the shape of the urn, Grave 13 could be dated more narrowly, perhaps to the 3rd century AD.

According to the coin of Gallienus (*terminus post quem* 260–268), the child Grave 17 from the second half of the 3rd century AD is the earliest inhumation grave, which contains grave goods. The female Grave 10 with earrings with a pendant of glass beads can be dated to the 4th century AD and the male Grave 12 with a ring-shaped fibula, a ring with an oval plate and a coin of Constantine I. (*terminus post quem* 334–335) in its second half.

Most of the remaining inhumation graves without grave goods (Gr. 5–9, 11, 16, 19, 20, 23, 26, 28, 29) could only be classified into Roman time due to their orientation in S–N direction with a slight deviation to SE–NW. The orientation of these graves differ from the orientation of the Early Medieval graves in W–E direction with a slight deviation to SW–NE. However, as identically oriented Early Medieval graves appear on Styrian Late Antique cemeteries,¹⁰¹ it is not necessary that all listed graves are Roman.

GRAVES FROM THE EARLY MIDDLE AGES

There are at least 11 inhumation graves from the early Middle Ages (at least one from the group of destroyed graves 1–3, Gr. 4, 21, 22, 24, 25, 27, 31, 32), which were mainly concentrated in the western part of the excavation area. The graves are oriented in a W–E direction with a slight deviation towards SW–NE (*Fig. 3*).

There are two types of burial rite: a body in a grave pit (Gr. 4, 22, 24, 25, 27, 31, 32) and a body in a grave pit surrounded by stones (Gr. 21; *Fig. 10*).

Anthropological analyses of the skeletal remains (*Fig. 11*) showed that the deceased in three cases were adult women (one in the group of destroyed Gr. 1–3, Gr. 25, 32), in four cases adult or mature men (one in the group of destroyed Gr. 1–3, Gr. 4, 24, 27?), in one youth (in the group of destroyed Gr. 1–3) and three children aged 3 to 6 years (Gr. 21, 22, 31).

Grave goods

Four graves (one in the group of destroyed Gr. 1–3, Gr. 21, 25, 27) have grave goods in the form of costume or objects placed simply in the grave pit. In the backfill of six graves (Gr. 21, 24, 25, 27, 31, 32), pieces of Roman pottery were found.

The female Grave 25 contained three bronze earrings – two earrings with hooks and a loop for closing and a tin pendant (*Pl. 5: 1,2*) and one earring with flat cut ends, which were wrapped with filigree wire in two places (*Pl. 5: 3*). Earrings with a hook and loop for closing and a hanging tin pendant have no direct parallels. They are similar to some finds in the Gorenjska area, such as the earring from Grave 2 from Smokuč dated to the second half of the 8th century AD or later,¹⁰² and the earrings from Grave 26/99 in Komenda dated to the end of the 7th and the first half of the 8th century AD or the second half of the 8th and the first half of the 9th century AD.¹⁰³ Analogies for an earring with straight cut ends and wrapped with filigree wire in two places can be found in Grave 255 from the necropolis at Bled Castle dated in the 7–8 century AD,¹⁰⁴ in a grave from Smokuč,

⁹⁹ Plinius, Ep. 1.22.8–10; Vukelić, Stuparić 2017, 11.

¹⁰⁰ Knez 1968, 232.

¹⁰¹ Pahič 1969, App. 1; Korošec P. 1999, Pl. 2 and App.; Pleterski, Belak 2002, Fig. 31.

¹⁰² Knific, Šmit 2018, 385, 386, Pl. 4: 4.

¹⁰³ Sagadin 2013, 259, 260, 265, Pl. 6: 1, 2 (Gr. 26/99).

¹⁰⁴ Kastelic 1960, 17, Fig. 19: 3; Korošec P. 1979, Pl. 7: 3a.

dated to the (early) Middle Ages,¹⁰⁵ and in the cemetery in Črnomelj in the Bela krajina region, where it is dated to the 8th century AD.¹⁰⁶

Knives from Grave 21 (*Pl.* 3: 8), 25 (*Pl.* 5: 4) and 27 (*Pl.* 5: 8) cannot be precisely dated. They had been placed in Roman graves,¹⁰⁷ this custom widespread in the 8th century AD and slowly expired in the 9th century AD. In the 10th century, they appeared in graves only exceptionally.¹⁰⁸

The pot from the group of destroyed Graves 1–3 (*Pl.* 1: 1) had no preserved rim, so it is difficult to identify it typochronologically. The decoration of two parallel lines and an intermediate wave at the transition from the shoulder to the neck was popular in the wider area of Pannonian Plain¹⁰⁹ and in Moravia¹¹⁰ between the 7th and 9th century AD.

The pot from female Grave 25 (*Pl.* 5: 5) belongs to the group of S4 pots after Pleterski and is dated between the second half of the 8th and 12th, perhaps even in the 13th century AD.¹¹¹

Dating

The only well-dated Early Medieval grave is the female Grave 25, which after earrings and a pot can be dated to the second half of the 8th century AD.

The grave goods in Graves 1–3, 21, and 27 are chronologically less indicative. They can only be dated roughly between the 7th and 9th century AD.

Based on the W–E orientation with a slight deviation to SW–NE, which differ from Roman graves (mentioned before), some graves without grave goods have also been dated to the Early Middle Ages (Gr. 4, 22, 24, 31, 32).

CONCLUSION

Grave 33 from Humek cemetery is located about 1 km SW from the cemetery Na Gomilicah (*Fig. 1*) and indicates the existence of another, third

cremation cemetery from the Late Bronze Age in Dobova and its surroundings. Since the 1950s, the cemetery Na Gomilicah with more than 400 graves¹¹² and the cemetery in the area of Sela near Dobova¹¹³ (*Fig. 1*) are known. In 1987 at the partially destroyed cemetery Žadovinek near Krško 25 graves were found.¹¹⁴ The cemetery in Velika Gorica¹¹⁵ is also closely connected with the Dobova group. During the construction of the motorway at the international border crossing Obrežje, a large bi-ritual cemetery with predominant cremated graves was explored.¹¹⁶ Next, a Dobova-type cemetery was discovered in 2014 west of Cerklje ob Krki near Kalce-Naklo, where four cremated graves were found.¹¹⁷ In contrast to a large number of cemeteries, the number of investigated settlements is relatively small. In the area of Dobova and its surroundings, Late Bronze Age settlement remains were only been found in the area of the Dobova primary school¹¹⁸ (*Fig. 1*) and in the city-centre of Brežice.¹¹⁹ Furthermore, prehistoric pottery was also discovered near the Dobova gas station,¹²⁰ about 100 meters west of the Humek cemetery (*Fig. 1*). In the surroundings of Brežice a late Bronze Age hoard, consisting of four tanged sickles was found.¹²¹ The large number of contemporaneous cemeteries in a relatively small area speaks for the relatively large population in the area of the Brežiška vrata passage, a strategically important transition from Carpathian Basin to Italy.¹²²

The cemetery area at Humek was also in use between the 2nd or early 3rd and 4th century AD. From this period, the graves mostly of adult women and small children have been found. They have maybe been inhabitants of a nearby hamlet whose remains has been identified about 50 meters east of the cemetery, where aerial photographs showed

¹⁰⁵ Valič 1960–1961, 257, *Pl.* 11: 3, 4.

¹⁰⁶ Šribar 1961, 86–89, *Fig.* 4:1; outside of the grave.

¹⁰⁷ Npr. Petru, Petru 1978, *Pl.* 19; 20: 1–4; Križ 2003, *Fig.* 7.8; 10.11; 14.8; 19.2; 20.7,8; 21.7–9.

¹⁰⁸ Eichert 2010, 135–137.

¹⁰⁹ Bekić 2006, *Pl.* 7:1; Ciglenečki, Strmčnik Gulič 2002, *Fig.* 5: 7; 8: 2; Guštin, Tiefengraber 2002, *Fig.* 9: 5; 10: 3,6; 12: 1; Takács 2002, *Fig.* 20; Tomičić 2002, *Fig.* 3; Tušek 2002, *Fig.* 1; 15; 22; 23; 31; Lazar E. 2008, *Fig.* 1–1–3.

¹¹⁰ Macháček 2002, *Fig.* 7.

¹¹¹ Pleterski 2010, 72, 132, 133.

¹¹² Stare 1951; 1953; 1958–1959a,b,c; 1958–1959e; 1961; 1960–1961a,b; 1975; Stare, Benac 1957; Škaler 1960–1961c; 1962–1964a; 1962–1964b; 1965a; perhaps also Škaler 1960–1961a.

¹¹³ Stare 1954a.

¹¹⁴ Pavlin, Bavec 2017.

¹¹⁵ Gabrovec 1983, 55; Teržan 1999, 111; Karavanič 2010.

¹¹⁶ Mason 2004.

¹¹⁷ Unpublished. Report: J. Vinder, *Poročilo o predhodnih arheoloških raziskavah zaradi gradnje namakalnega sistema v Kalcah-Naklo*, 2014, 48. Kept by: ZVKDS OE Ljubljana.

¹¹⁸ Plestenjak et al. 2014; Plestenjak 2016.

¹¹⁹ Bavec, Olič 2006; Olič, Bavec 2007. Prehistoric pottery is further mentioned in: Bavec 2005; Mason, Tiran, Pintér 2009.

¹²⁰ Mason 1996.

¹²¹ Čerče, Šinkovec 1995, 134, 135, *Pl.* 40.

¹²² Pavlin, Bavec 2017, *Fig.* 3.

the existence of two settlement structures.¹²³ These remains fit perfectly into the Roman settlement pattern of Dobova and its surroundings. At that time, area of Dobova was part of the predominantly agricultural landscape on the left bank of Sava River, with villas *rusticas* and smaller hamlets in the area of Mihalovec,¹²⁴ Na Gomilicah,¹²⁵ Dobova primary school,¹²⁶ Rigonce,¹²⁷ Savnikova gramoznica,¹²⁸ Brežice,¹²⁹ perhaps also Loče near Dobova¹³⁰ and Veliki Obrež,¹³¹ and associated cemeteries in the area of Mihalovec,¹³² Na Gomilicah¹³³ and perhaps Rigonce¹³⁴ (Fig. 1). The presence of the Roman army is also indicated by the alleged Roman camps in the area of Sela near Dobova,¹³⁵ Cundrovec¹³⁶ and Brežice.¹³⁷ Roman bronze vessel and pottery were discovered in the area of the Dobova petrol station and its surroundings,¹³⁸ a bronze appliqué was found Na Gomilicah¹³⁹ and a bronze Noric-Pannonian fibula was found in the area of Veliki Obrež¹⁴⁰ (Fig. 1). There are also several Roman coins finds from the Brežice area.¹⁴¹

After a period of great migrations, the cemetery area at Humek was again in use in the second half of the 8th century AD. It was used until the first half of the 9th century AD, when the dead probably began to be buried in one of the nearby church cemeteries. Relatively little is known about the settlement pattern of Dobova and its surroundings at that time. Settlement remains were discovered only in the Brežice area,¹⁴² and cemeteries at Na Gomilicah¹⁴³ and in the area of Savnikova gramoznica¹⁴⁴ (Fig. 1).

¹²³ Grosman 1996, 64, 65.

¹²⁴ Guštin 1982b; Guštin 1985, 152; Grosman 1996, 63.

¹²⁵ Stare 1960-1961b, 225; Grosman 1996, 63, perhaps Guštin 1977.

¹²⁶ Modrijan, Novšak 2015.

¹²⁷ Breščak 1990; Grosman 1996, 58-63, Fig. 4-8.

¹²⁸ Grosman 1996, 63-65, Fig. 9; 10.

¹²⁹ Bavec, Olič 2008; Mason, Tiran, Pintér 2009.

¹³⁰ Grosman 1996, 65.

¹³¹ Grosman 1996, 65.

¹³² Guštin 1982b; Guštin 1985, 152, Fig. 7.

¹³³ Petru P. 1960-1961; Petru P. 1969, 8-20; Škaler 1960-1961b; 1962-1064c; 1965b; Grosman 1996, 63.

¹³⁴ Grosman 1996, 59, 63.

¹³⁵ Grosman 1996, 65, Fig. 14; Guštin 2015, 228, Fig. 8: 2.

¹³⁶ Grosman 1996, 65, Fig. 11; Guštin 2015, 227, 228,

Fig. 8: 1.

¹³⁷ Guštin 2015, 228, Fig. 9.

¹³⁸ Mason 1996.

¹³⁹ Škaler 1974-1975.

¹⁴⁰ Škaler 1968-1969.

¹⁴¹ *Sammlungen* 1858, 40; Pichler 1967, 242.

¹⁴² Mason, Tiran, Pintér 2009.

¹⁴³ Stare 1958-1959d; Knez 1967, 392 (like Veliki Obrež).

¹⁴⁴ Korošec 1954; Knez 1967, 392.

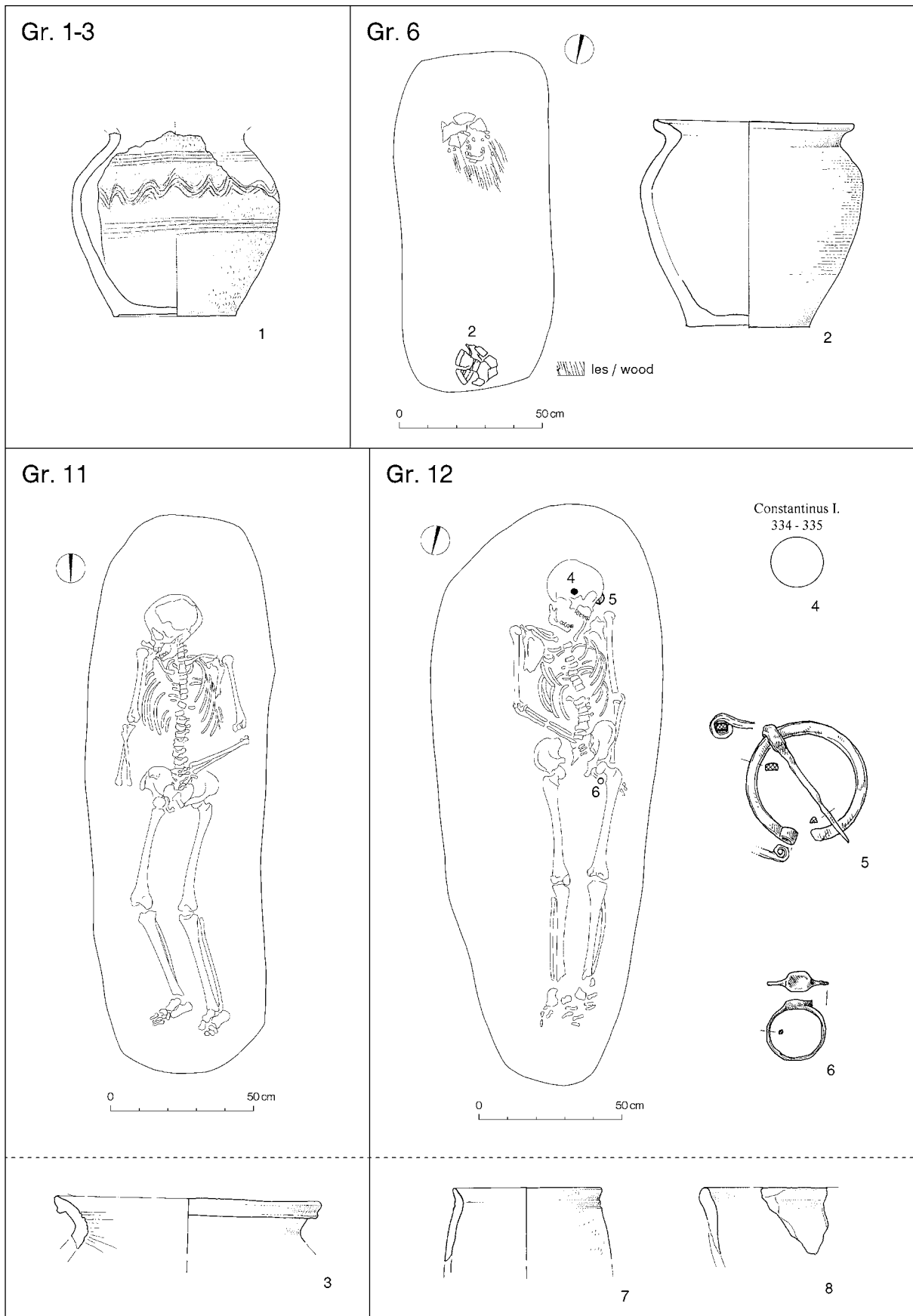
Tina Berden
Znanstvenoraziskovalni center SAZU
Inštitut za arheologijo
Novi trg 2
SI-1000 Ljubljana
tina.berden@zrc-sazu.si
<https://orcid.org/0000-0001-6538-738X>

Primož Pavlin
Znanstvenoraziskovalni center SAZU
Inštitut za arheologijo
Novi trg 2
SI-1000 Ljubljana
primoz.pavlin@zrc-sazu.si
<https://orcid.org/0000-0003-0739-5191>

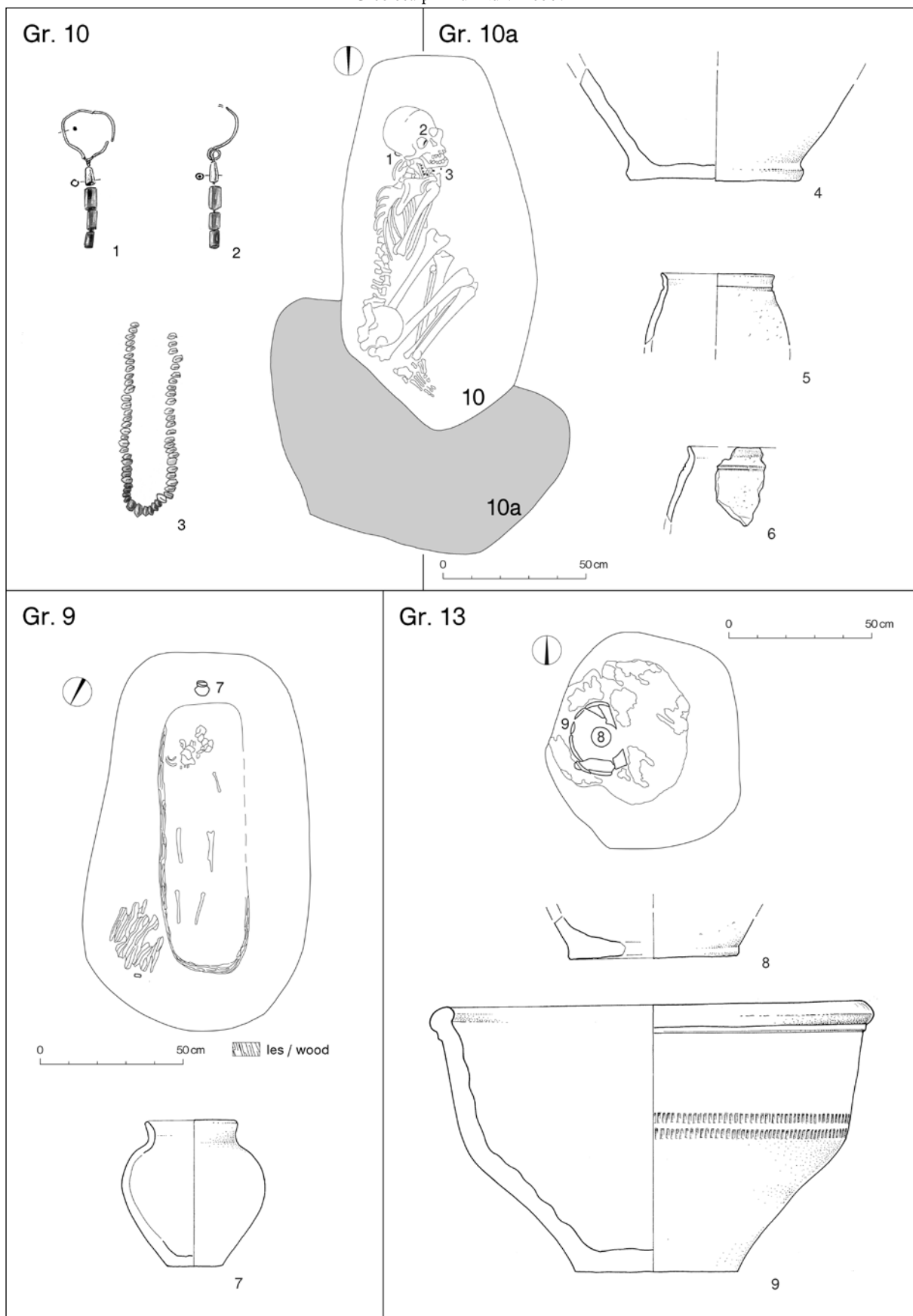
Članek je nastal v okviru raziskovalnega programa Arheološke raziskave (P6-0064), ki ga je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

The authors acknowledge the financial support from the Slovenian Research Agency (research core funding No. P6-0064).

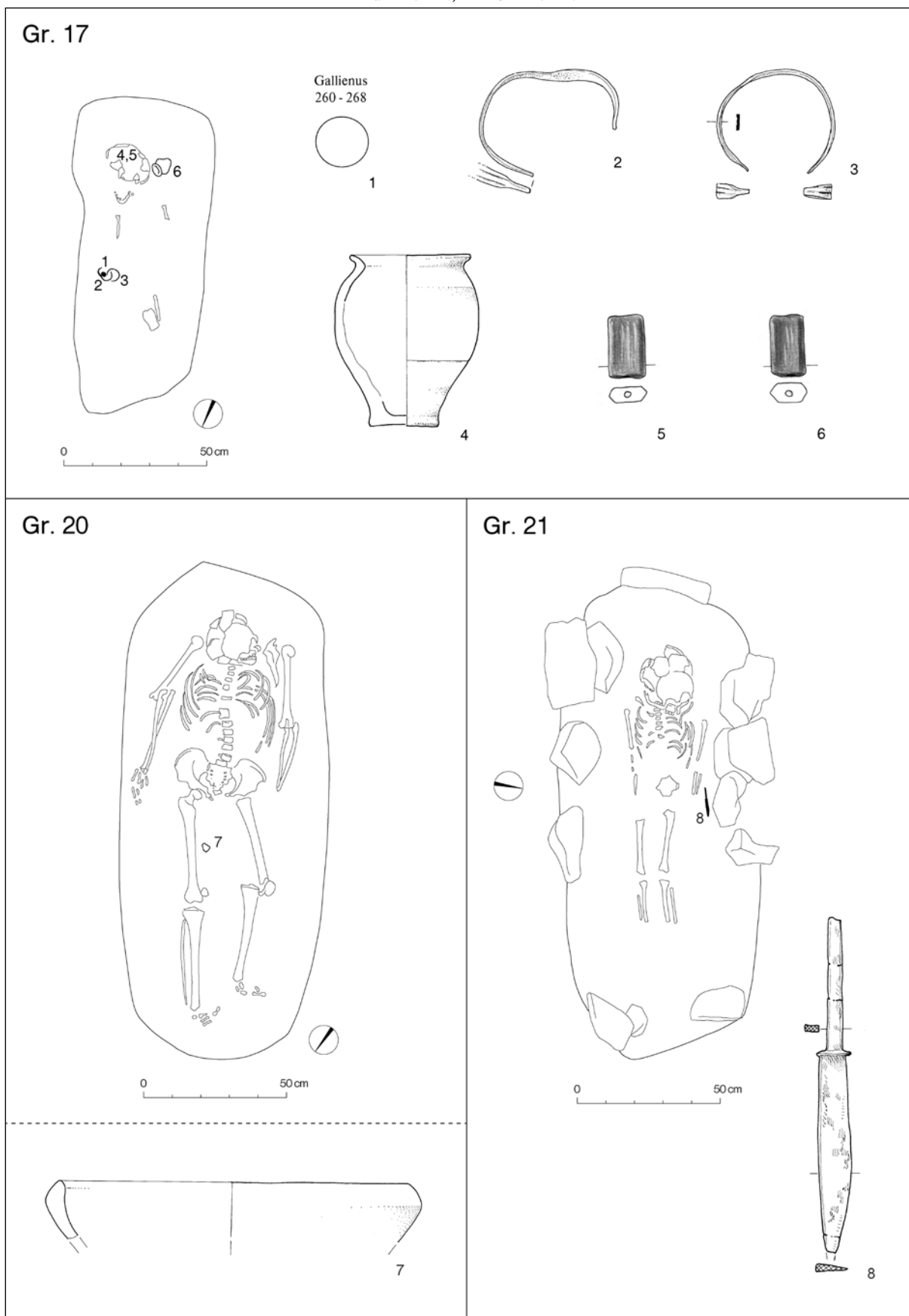
Slikovno gradivo: Sl. 3 (risba: Darja Grosman). – Sl. 4, 7, 8, 10 (foto: Mitja Guštin). – Sl. 5 (foto: Drago Valoh, IzA ZRC SAZU).
Illustrations: Fig. 3 (drawing: Darja Grosman). – Figs. 4, 7, 8, 10 (photo: Mitja Guštin). – Fig. 5 (photo: Drago Valoh, IzA ZRC SAZU).

T. 1: Dobova - Humek. Grobovi 1-3, 6, 11, 12. 1-3,7,8 keramika; 4 bron; 5,6 železo. M. 5,6 = 1:2; 1-3,7,8 = 1:3.
 Pl 1: Dobova - Humek. Graves 1-3, 6, 11, 12. 1-3,7,8 pottery; 4 bronze; 5,6 iron. Scale 5,6 = 1:2; 1-3,7,8 = 1:3.

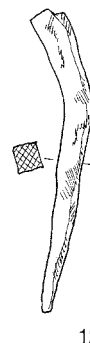
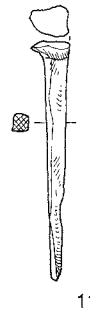
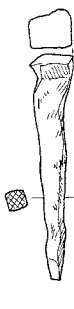
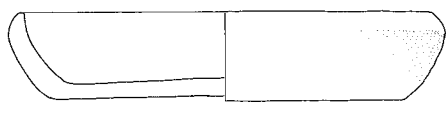
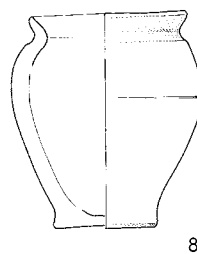
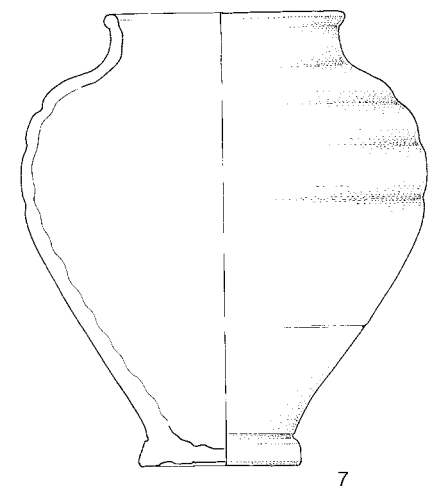
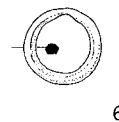
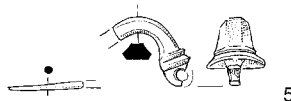
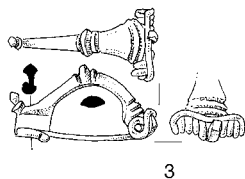
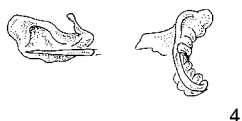
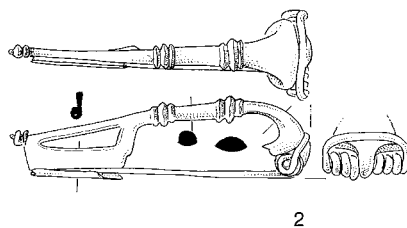
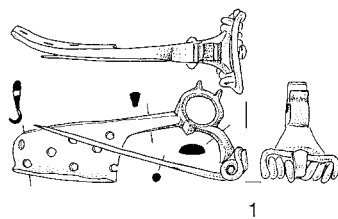
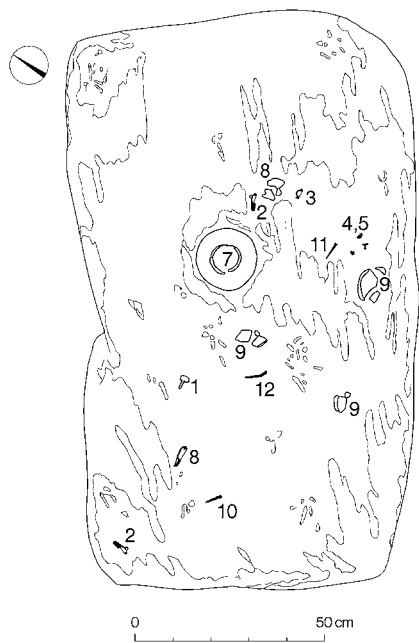

T. 2: Dobova - Humek. Grobovi 9, 10, 10a, 13. 4-9 keramika; 1,2 bron in steklo; 3 steklo. M. 1-3 = 1:2; 4-9 = 1:3.
 Pl. 2: Dobova - Humek. Graves 9, 10, 10a, 13. 4-9 pottery; 1,2 bronze and glass; 3 glass. Scale 1-3 = 1:2; 4-9 = 1:3.

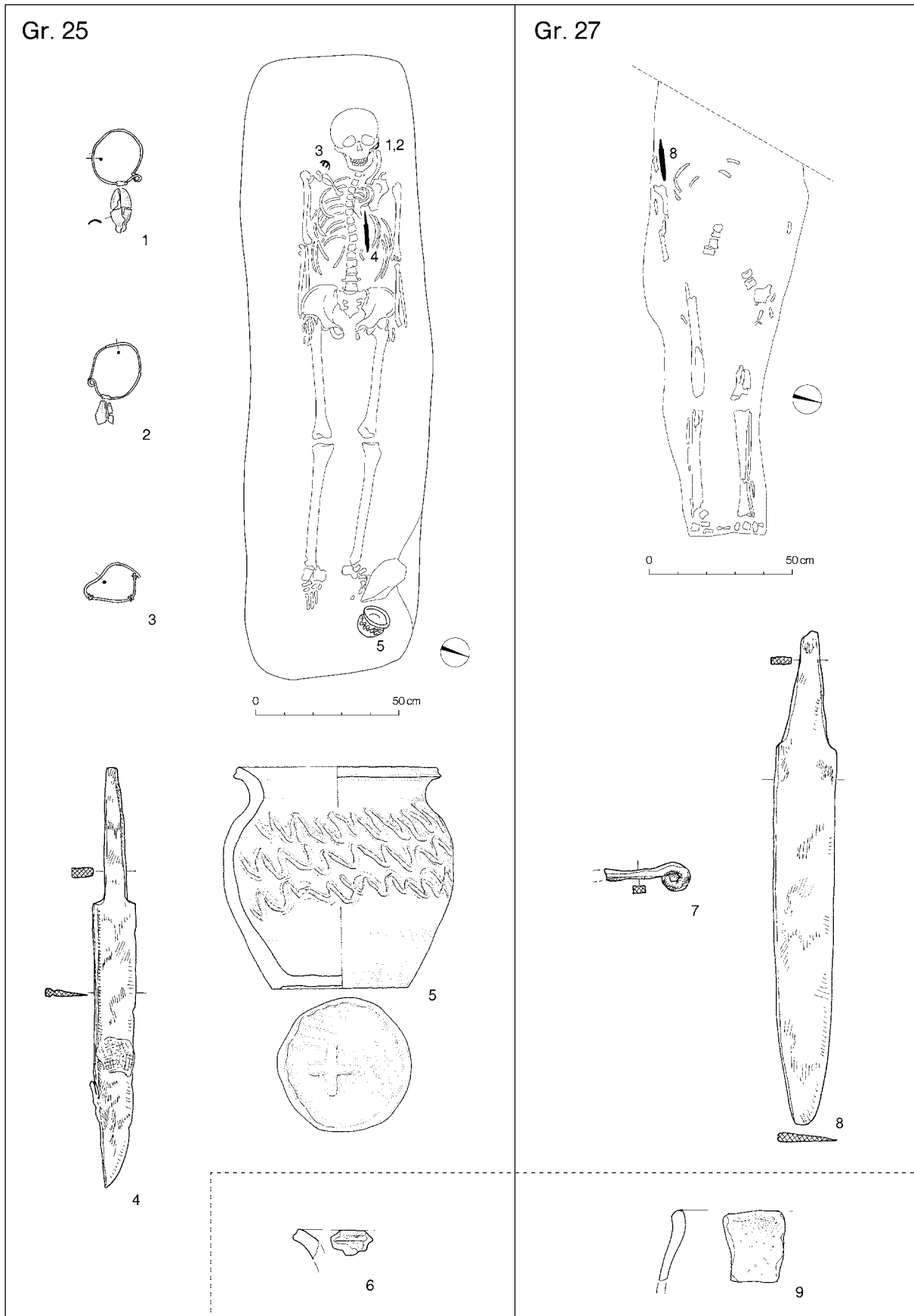

T. 3: Dobova - Humek. Grobovi 17, 20, 21. 4,7 keramika; 1-3 bron; 8 železo; 5,6 steklo. M. 2,3,5,6,8 = 1:2; 4,7 = 1:3.
Pl. 3: Dobova - Humek. Graves 17, 20, 21. 4,7 pottery; 1-3 bronze; 8 iron; 5,6 glass. Scale 2,3,5,6,8 = 1:2; 4,7 = 1:3.

Gr. 18

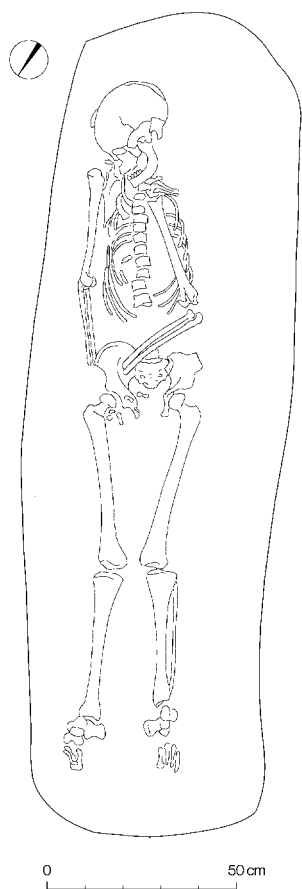

T. 4: Dobova - Humek. Grob 18. 7-9 keramika; 1-6 bron; 10-12 železo. M. 1-6,10-12 = 1:2; 7-9 = 1:3.
 Pl. 4: Dobova - Humek. Grave 18. 7-9 pottery; 1-6 bronze; 10-12 iron. Scale 1-6,10-12 = 1:2; 7-9 = 1:3.

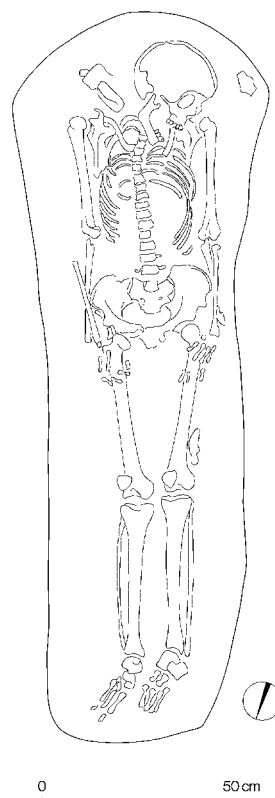

T. 5: Dobova - Humek. Grobova 25, 27. 5,6,9 keramika; 1-3 bron; 4,7,8 železo. M. 1-4,7,8 = 1:2; 5,6,9 = 1:3.
 Pl. 5: Dobova - Humek. Graves 25, 27. 5,6,9 pottery; 1-3 bronze; 4,7,8 iron. Scale 1-4,7,8 = 1:2; 5,6,9 = 1:3.

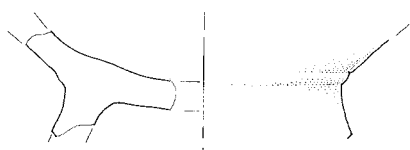
Gr. 26

Gr. 28

1

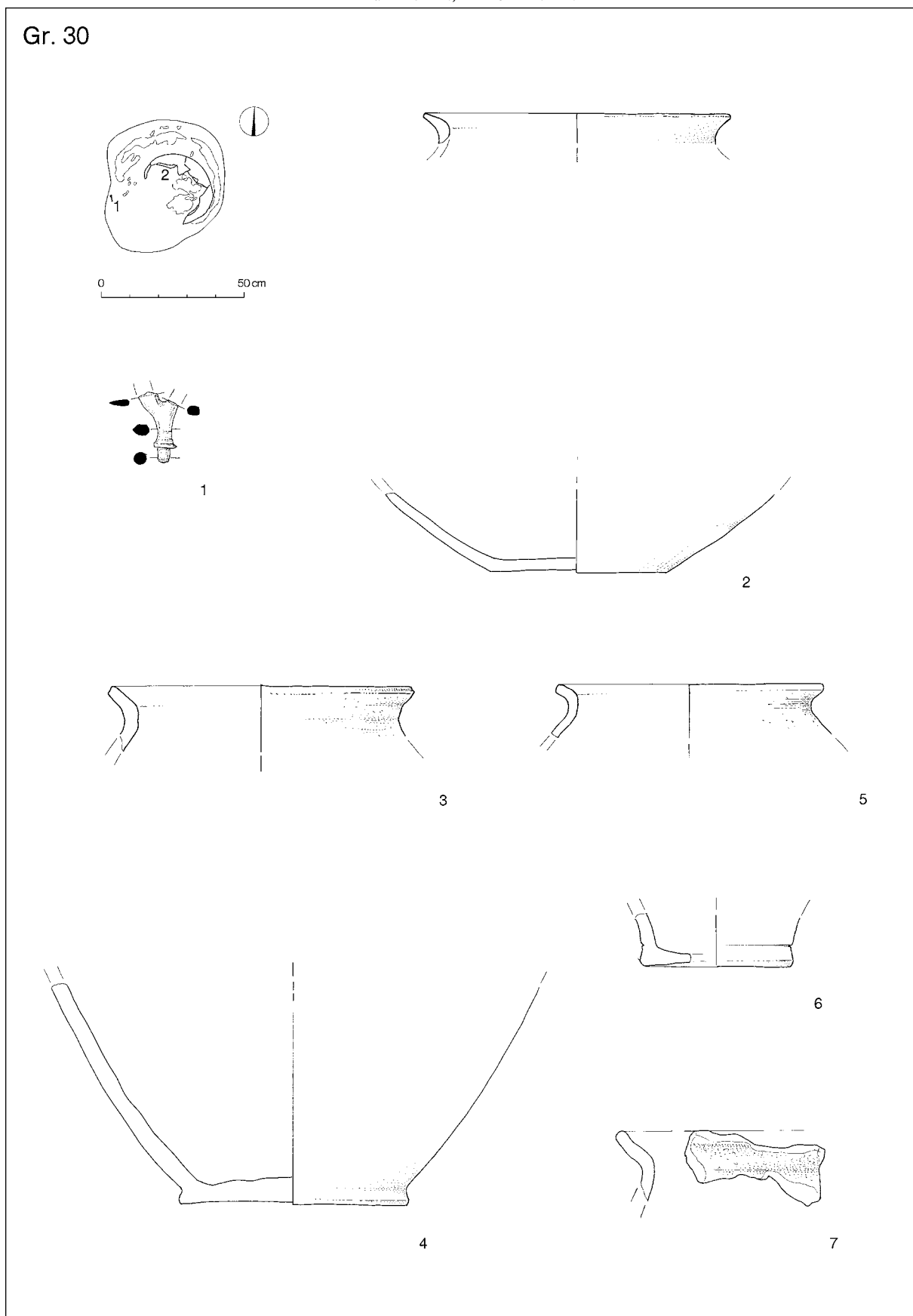
2

3

T. 6: Dobova - Humek. Grobova 26, 28. Vse keramika. M. vse = 1:3.

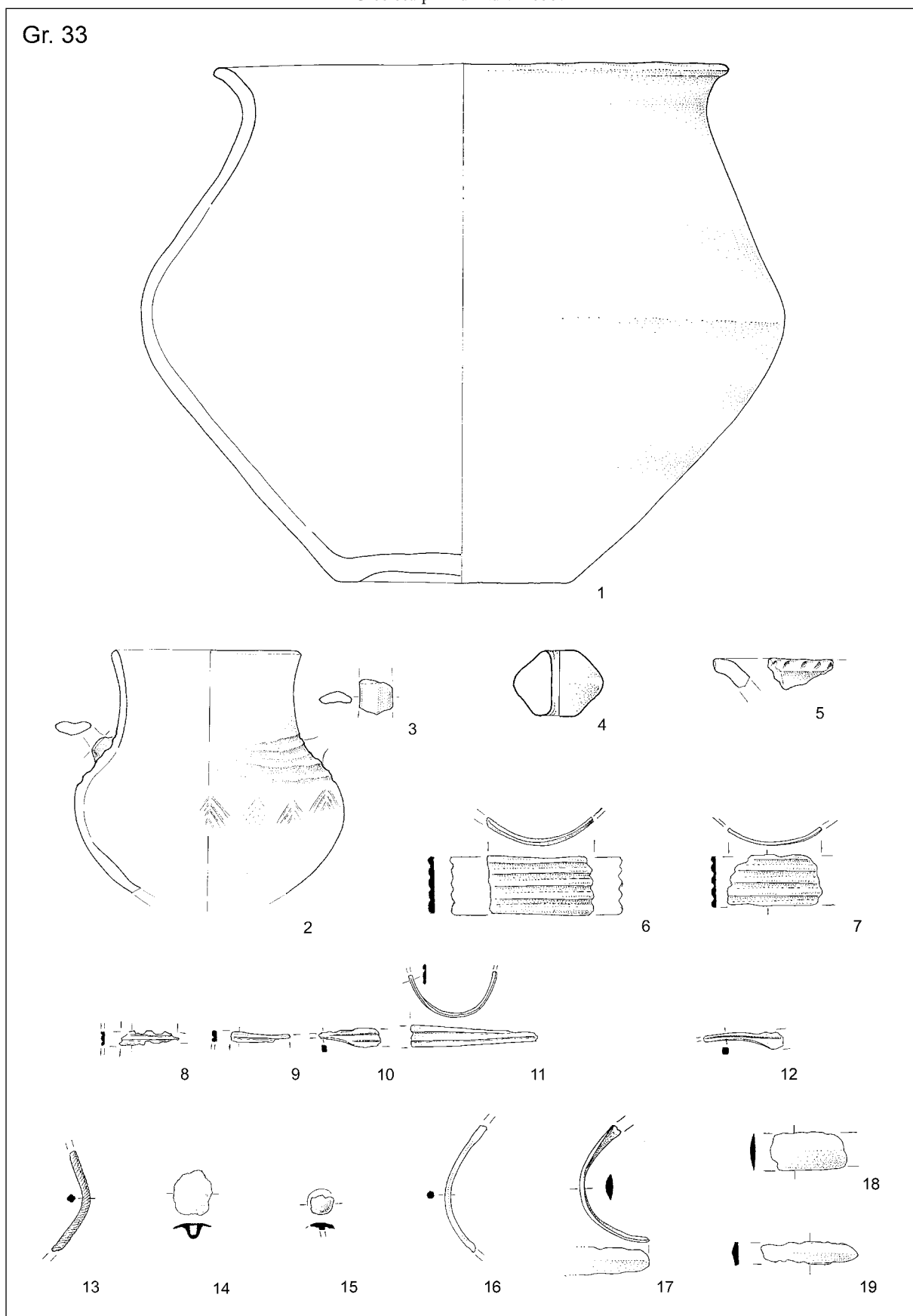
Pl. 6: Dobova - Humek. Graves 26, 28. All pottery. M. vse = 1:3.

T. 7: Dobova - Humek. Grob 30. 2-7 keramika; 1 bron. M. 1 = 1:2; 2-7 = 1:3.

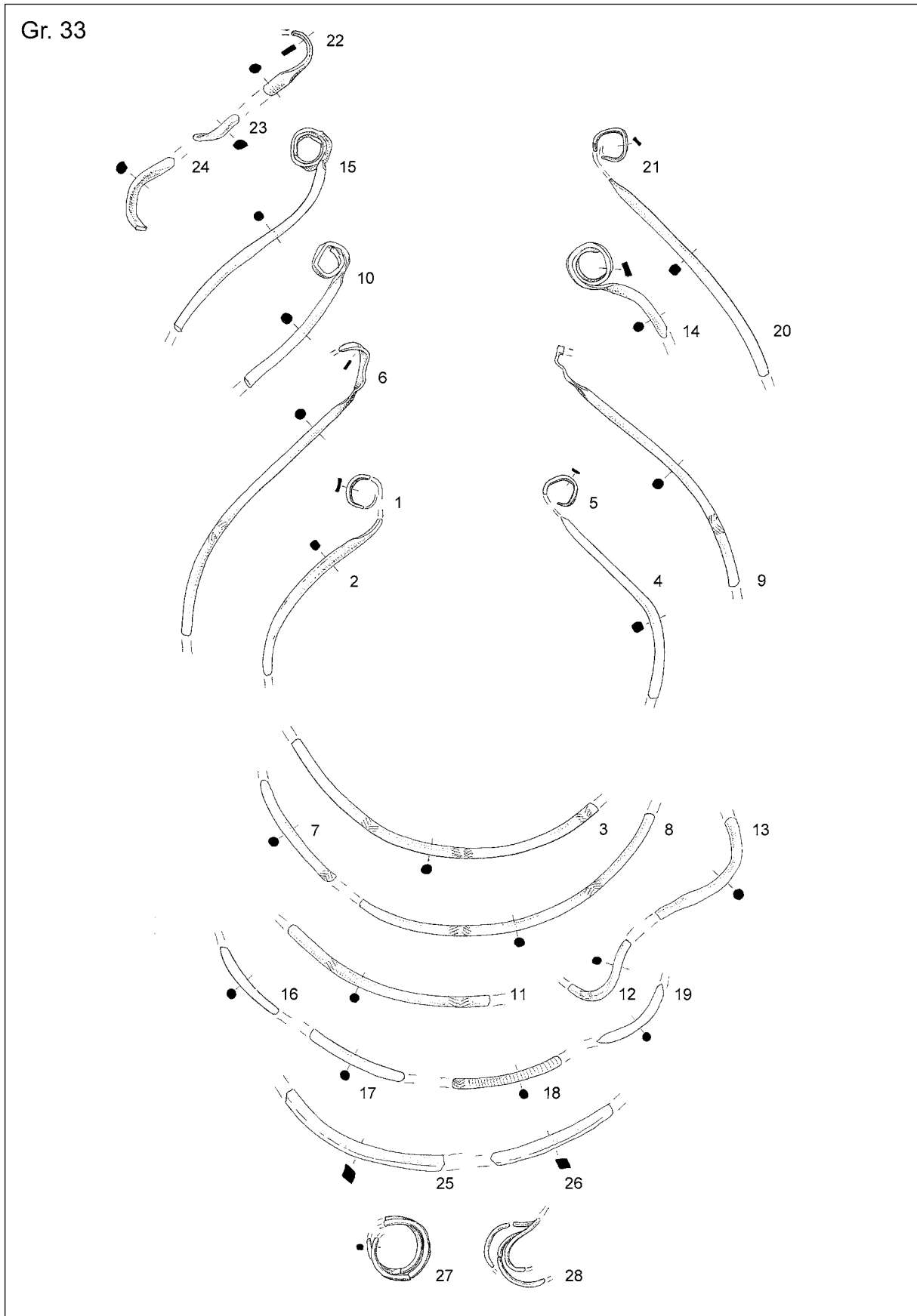
Pl. 7: Dobova - Humek. Grave 30. 2-7 pottery; 1 bronze. Scale 1 = 1:2; 2-7 = 1:3.

Gr. 33

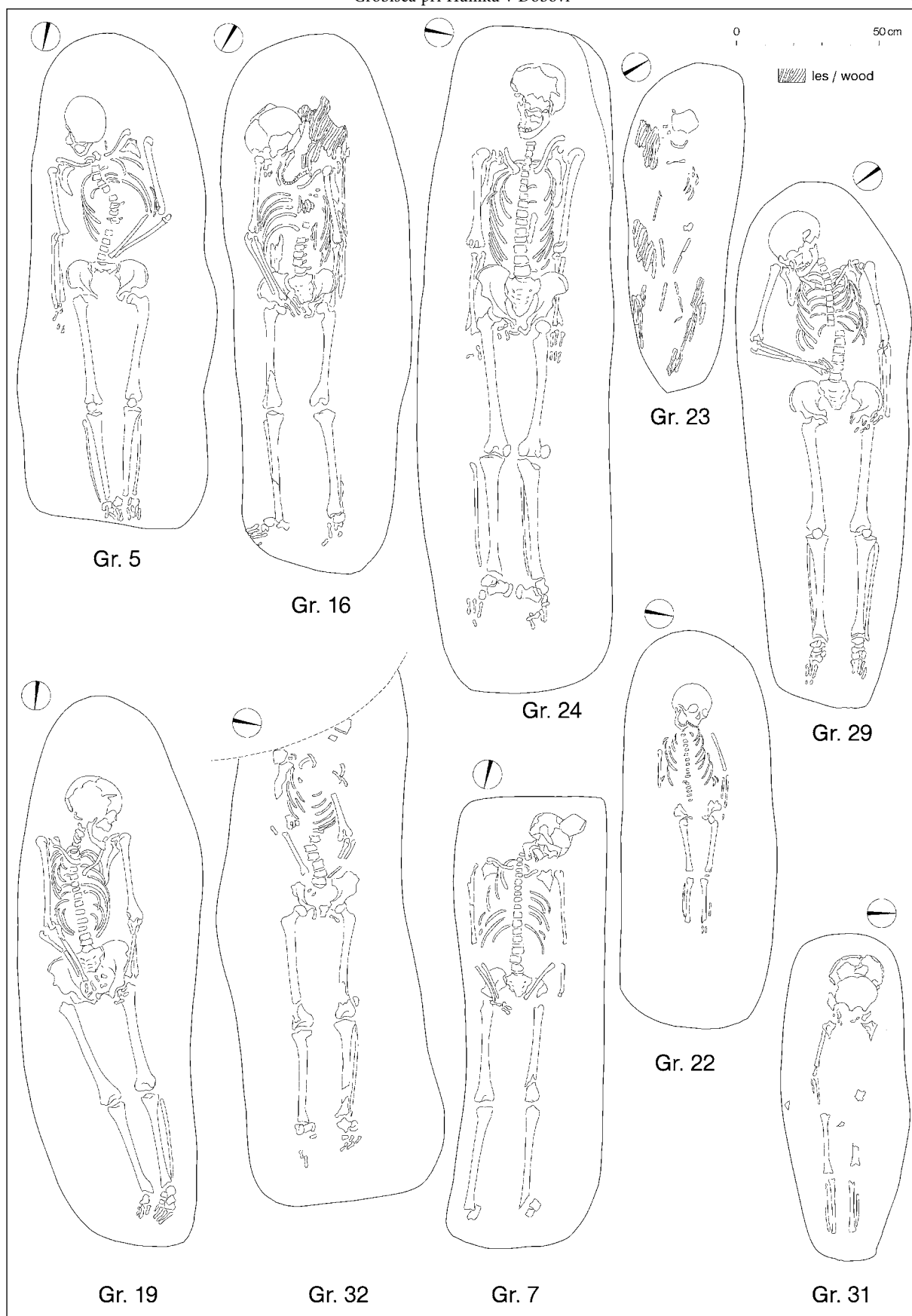
T. 8: Dobova - Humek. Grob 33. 1-5 keramika; 6-19 bron. M. 4,6-19 = 1:2; 1-3,5 = 1:3.

Pl. 8: Dobova - Humek. Grob 33. 1-5 pottery; 6-19 bronze. Scale 4,6-19 = 1:2; 1-3,5 = 1:3.

T. 9: Dobova - Humek. Grob 33. Vse bron. M = 1:2.

Pl. 9: Dobova - Humek. Grave 33. All bronze. M = 1:2.

T. 10: Dobova - Humek. Grobovi 5, 7, 16, 19, 22-24, 29, 31, 32.

Pl. 10: Dobova - Humek. Graves 5, 7, 16, 19, 22-24, 29, 31, 32.